

Opinnäytetyö (YAMK)

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma (YAMK)

2017

Tanja Ojakangas

KIRJASTO INSPIROI, AUTTAA JA HAASTAA

–kirjaston vaikuttavuus asiakkaiden kertomana

OPINNÄYTETYÖ (AMK / YAMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kirjasto ja tietopalvelun koulutusohjelma (YAMK)

2017 | 51 + 30

Olli Mäkinen

Tanja Ojakangas

KIRJASTO INSPIROI, AUTTAA JA HAASTAA

- kirjaston vaikuttavuus asiakkaiden kertomana

Tämän opinnäytteet tarkoituksena on selvittää millaista vaikuttavuutta Lahden kaupunginkirjastolla on asiakkaidensa elämään, työhön ja vapaa-aikaan. Opinnäytteessä käydään läpi miten kirjaston vaikuttavuutta voidaan mitata ja on mitattu sekä mitkä ovat mittaamisen haasteet. Keskeisenä teoksena vaikuttavuuden määrittelyssä käytetään juuri suomennettua SFS-ISO 16439 Tieto ja dokumentointi. Kirjastojen vaikuttavuuden arvioinnin menetelmät ja toimenpiteet -standardia. Esille tuodaan myös kirjastojen vaikuttavuustutkimuksia niin kotimaasta kuin ulkomailtakin.

Tutkimus toteutettiin laadullisena ja sitä varten asiakkailta kerättiin kokemustarinoita kirjaston vaikuttavuudesta kirjoituskilpailulla keväällä 2016. Näistä tarinoista valittu aineisto käsiteltiin aineistolähtöisellä sisältöanalyysimenetelmällä. Laadullinen tutkimustapa valittiin menetelmäksi, jotta voitiin tutkia sitä, miten ihmiset kokevat kirjaston vaikuttaneen heidän elämäänsä, lisäksi vaikuttavuuden toteaminen vaatii aineiston laajempaa tulkitsemista mihin valittu menetelmä antaa mahdollisuuden. Jotta voitiin todeta, että vaikuttavuus on syntynyt nimenomaan kirjaston käytön seurauksena saatuja tuloksia peilattiin kirjaston strategiaan ja tavoitteisiin.

Tutkimuksen mukaan kirjastolla on kolmenlaista vaikuttavuutta: henkinen hyvinvointi, menestys työelämässä, opinnoissa ja harrastuksissa sekä kasvatus ja henkinen kasvu. Näistä vahvimpana vaikuttavuutena koettiin kirjaston roolia henkisen hyvinvoinnin tukemisessa. Tutkimuksen tulokset ovat yhteneviä aiempien tutkimusten sekä Lahden kaupunginkirjaston toimintasuunnitelman ja uuden kirjastolain asettamien tavoitteiden kanssa.

Kirjaston vaikuttavuudesta olisi tarpeen tehdä laajempi, kansallinen tutkimus joka yhdistäisi sekä määrällistä että laadullista tutkimusaineistoa. Lisäksi vaikuttavuutta tulisi tutkia kohdennetusti kirjaston eri palveluiden ja asiakasryhmien osalta, jotta saataisiin tietoa siitä, mitä palveluita ja toimintoja kirjastojen tulisi edelleen tuottaa ja kehittää, jotta toivottu vaikuttavuus toteutuisi jatkossa.

ASIASANAT:

kirjastot, vaikuttavuus, vaikutukset, mittaus, kertomukset, tarinat, kokemukset, kirjoituskilpailut

MASTER'S THESIS THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree programme in Library and Information Services

2017 | 51 + 30

Olli Mäkinen

Tanja Ojakangas

LIBRARY INSPIRES, HELPS AND CHALLENGES

- the Influence of the Library Experienced by Customers

This thesis aims to find out what kind of influence Lahti City Library has on its customers' life, work and leisure time. In the thesis, we have a look at how the influence of the library can be measured and is measured as well as what the measurement challenges are. The main source used in the definition of effectiveness is the ISO standard just translated into Finnish as SFS-ISO 16439 Tieto ja dokumentointi. Kirjastojen vaikuttavuuden arvioinnin menetelmät ja toimenpiteet. Also both domestic and foreign effectiveness studies of the libraries are introduced.

The study was conducted as a qualitative study. The research material was collected from library customers in a writing competition in the spring 2016. The customers were asked to write about how they have experienced the library's influence. The research material selected from these stories was studied using the material based content analysis method. The qualitative research method was chosen as a method for studying how people feel about the library's contribution in their lives. Determining the effectiveness requires a broader interpretation of the material than the chosen method allowed. In order to establish that the influence is a result obtained by the use of library, the results were reflected upon the library strategy and goals.

It was found out in the survey that the library has three types of influences: emotional well-being, success at work, studies and hobbies, as well as upbringing and intellectual growth. Of these, the strongest influence of the library use was seen in supporting mental well-being. The results of this study are consistent with the objectives set by earlier studies as well as Lahti City Library's strategy and the new Finnish Library Act.

It would be necessary to make a more extensive, national study that combines both quantitative and qualitative research data to find out more about the influence of libraries. In addition, the influence should be examined in a targeted manner with regard to various services and customer groups in the library in order to obtain information on what services and functions libraries should continue to produce and develop in order to achieve the desired influence in the future.

KEYWORDS:

libraries, influence, measuring, stories, experience, writings

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET TAI SANASTO	6
1 JOHDANTO	7
2 TUTKIMUKSEN KOHTEENA LAHDEN KAUPUNGINKIRJASTO	9
3 KIRJASTOPALVELUJEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOIMINEN	11
3.1 SFS-ISO 16439:2016 standardi	14
3.2 Vaikuttavuuden määrittely	14
3.3 Vaikuttavuuden arviointi ja mittaaminen	16
3.4 Haasteet vaikuttavuuden tutkimuksessa	18
4 AIEMPIA VAIKUTTAVUUSTUTKIMUKSIA	20
5 TUTKIMUSMENETELMÄT	23
5.1 Laadullinen tutkimus	23
5.2 Tutkimusaineiston valinta ja validiteetti	23
5.3 Narratiivinen tutkimus	25
5.4 Elämäkerralliset tarinat	26
5.5 Tarinoita kirjastoista	28
5.6 Sisältöanalyysi	28
6 TUTKIMUSAINEISTO	31
7 ANALYSOINTI JA TUTKIMUSTULOKSET	33
7.1 Aineiston käsittely	33
7.2 Tutkimustulokset	34
7.2.1 Henkinen hyvinvointi	36
7.2.2 Menestys työelämässä, opinnoissa ja harrastuksissa	38
7.2.3 Kasvatus ja henkinen kasvu	39
7.3 Tutkimuksen ulkopuolelle jäävä vaikuttavuus	40
7.4 Ryhmähaastattelu	41
8 POHDINTAA	44
9 LOPUKSI	46

LÄHTEET

48

LIITTEET

- Liite 1. Kirjoituskilpailun ohje
- Liite 2. Vaikuttavuusketju
- Liite 3. Alkuperäisilmaukset
- Liite 4. Alaluokat
- Liite 5. Yläluokat ja pääluokka

KUVAT

- Kuva 1. Kirjaston neljä tilaa (Jochumsen ym. 2012, 589) 12
- Kuva 2. Vaikuttavuusketju 15
- Kuva 3 Tutkittujen ikäjakaumaa 32

TAULUKOT

- Taulukko 1 Pääluokat ja yhdistävä luokka 34
- Taulukko 2. Tutkimustuloksien vertailu 40

KÄYTETYT LYHENTEET JA SANASTO

arvo	kuinka tärkeänä intressiryhmät pitävät (kirjasto-)palveluja, sekä niiden tuottamaa potentiaalista ja todellista hyötyä (SFS, 17) (value)
hyöty	hyödyllinen tai suotuista vaikutus, tai jokin asia, josta on apua (SFS, 7) (benefit)
SFS	SFS-ISO 16439:2016. Tieto ja dokumentointi. Kirjastojen vaikuttavuuden arvioinnin menetelmät ja toimenpiteet
panos	(kirjaston) toimintaa varten myönnettyt resurssit (ISO, 10) (input)
prosessi	joukko toisiinsa liittyviä toimintoja, jotka muuttavat panokset tuotoksiksi, esimerkiksi lainaus (ISO, 13) (process)
tuotos	(kirjaston) prosessien suoritteet, esimerkiksi lainojen määrä (ISO, 12) (output)
tulos	tuotoksen suora, ennalta määritelty vaikutus suhteessa (kirjaston ja kunnan) suunnittelun päämääriin ja tavoitteisiin, esimerkiksi asiakastyytyväisyys (ISO, 12) (outcome)
vaikutus	syyn aiheuttama seuraus tai tulos (https://fi.wiktionary.org/wiki/vaikutus) (impact), lyhytkestoinen
vaikuttavuus	(kirjaston) palvelujen käytön seurauksena tapahtuva muutos yksilössä tai ryhmässä (SFS, 9) (influence), pitkäkestoinen

1 JOHDANTO

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää asiakkaiden kirjoittamien tarinoiden pohjalta, millaista vaikuttavuutta Lahden kaupunginkirjastolla on heidän elämäänsä. Aihe tutkimukselle syntyi kirjaston kehittämispäivän yhteydessä, pohdittaessa, miten kirjaston monenlaista vaikuttavuutta saataisiin esille ja saatettua päättäjien tietoon.

Vaikuttavuuden osoittaminen on tullut entistä tärkeämmäksi kuntien kiristyvän taloustilanteen myötä. Toiminnalta edellytetään taloudellisuutta, tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Toiminnan tuloksista kerrotaan yleensä tilastoin joilla ilmaistaan käyttöastetta tai asiakastytyvyyttä. Nämä eivät kuitenkaan kerro kirjaston vaikuttavuudesta.

Tässä tutkimuksessa vaikuttavuudella tarkoitetaan kirjastojen ja niiden tarjoamien palvelujen vaikutusta yksilöihin ja/tai yhteiskuntaan sekä kirjaston palvelujen käytön seurauksena tapahtuvaa muutosta yksilössä tai ryhmässä (SFS 2016, 18-19).

Tutkimusaineisto koottiin kirjoituskilpailulla keväällä 2016 ja siitä valittiin tutkimukseen mukaan 61 tekstiä. Laadullisen tutkimuksen avulla on mahdollista tuoda esille asiakkaiden kokemuksia ja kertomuksia siitä, minkälaista vaikuttavuutta kirjastolla on ollut erilaisissa elämäntilanteissa. Tutkimuskysymyksenä on ”Millaista vaikuttavuutta Lahden kaupunginkirjastolla on asiakkaiden elämään?” Apukysymyksenä esitetään ”Miten kirjasto vaikuttaa asiakkaan työhön, opiskeluun ja vapaa-aikaan.” Tekstit analysoidaan aineistolähtöisellä sisältöanalyysimenetelmällä. Tutkimusaineistosta kootut alkuperäisilmaukset ovat tämän tutkimuksen liitteinä.

Taustatietoa tutkimuksen kohteena olevasta Lahden kaupunginkirjastosta on kerrottu luvussa 2. Tutkimusmenetelmät, syyt niiden valintaan ja aineiston valintaperusteet on esitelty luvussa 3.

Kirjastopalveluiden vaikuttavuuden tutkimista käsitellään luvussa 4. Tässä luvussa määritellään vaikuttavuuden käsitettä, tuodaan esille mittaamisen moniulotteisuutta sekä vaikuttavuuden tutkimisen haasteita.

Luvussa 5 esitellään sekä kotimaisia että ulkomaisia vaikuttavuustutkimuksia. Suomessa ei ole tehty tutkimusta, jossa olisi tutkittu laajasti koko kirjaston vaikuttavuutta, vaan tutkimukset ovat rajoittuneet joko uusien palveluiden, kokoelman tms. vaikuttavuuden tutkimukseen. Vaikuttavuuden tutkimukselle on siis tarvetta.

Tuloksia peilataan tutkimuksen luvussa 7 kirjaston tavoitteisiin ja toimintasuunnitelmaan, juuri suomennettuun kirjastojen vaikuttavuusstandardiin (SFS-ISO 16439:2016) sekä uudistuneeseen kirjastolakiin (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016). Saatujen tulosten läpikäymiseksi ja mahdollisten toimenpiteiden suunnittelemiseksi järjestettiin ryhmäkeskustelu kirjaston johdon kanssa. Keskustelussa esiin tulleita asioita ja sovittuja kehittämissuunnitelmia esitellään luvussa 7.4. Saatuja tuloksia tullaan hyödyntämään jatkossa Lahden kaupunginkirjaston palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä sekä kirjaston markkinoinnissa.

2 TUTKIMUKSEN KOHTEENA LAHDEN KAUPUNGINKIRJASTO

Tässä tutkimuksessa tutkitaan Lahden kaupunginkirjaston vaikuttavuutta sen asiakkaiden elämään. Lahden kaupunginkirjasto toimii Päijät-Hämeen maakuntakirjastona ja sen vaikutusalueella asuu n. 119000 asukasta. Päijät-Hämeen kirjastojen (Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Lahti, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä) aineisto- ja lainaajatietokannat yhdistettiin keväällä 2016 seudulliseksi palveluksi. LASTU-kirjastoissa asiakkaan käytössä on 1,3 miljoonaa kirjaa ja muuta aineistoa. Seutulainojen myötä maakunnan asukkaiden käytössä ovat laajat ja monipuoliset kokoelmat. Maksuttomia seutuvarauksia toimitettiin ensimmäisen toimintakauden aikana seudulle yli satatuhatta (Lahden kaupunginkirjasto 2017a, 2, 9).

Lahden kaupunginkirjaston kahdeksassa toimipisteessä asioi vuonna 2016 yhteensä lähes miljoona asiakasta, jotka lainasivat yli kaksi miljoonaa lainaa. Näistä yli puolet lainattiin Lahden pääkirjastosta, noin 35 % lähikirjastoista ja kirjastoautoista (Lahden kaupunginkirjasto 2017a, 13). Kirjaston monipuolinen kokoelma sisältää perinteisen aineiston lisäksi mm. e-aineistoja, lautapelejä ja liikuntavälineitä.

Lahden kaupunginkirjasto tuottaa monipuolisia palveluja kaupunkilaisille. Kirjastoissa järjestettiin vuoden 2016 aikana mm. 670 tapahtumaa ja yli 800 mediakasvatustilaisuutta kuten lukupiirejä, mediatunteja ja kirjavinkkausta. Näihin osallistui yhteensä 24 000 kuntalaista. (Lahden kaupunginkirjasto 2017a, 5.) Monipuolinen ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa tehtävä tapahtumatuotanto tavoittaa kaikenikäiset kuntalaiset. Tapahtumat tuovat kirjastoon niitäkin asiakkaita, jotka eivät kirjaston palveluja muuten käytä. Kirjasto myös jalkautuu erilaisiin tapahtumiin kaupungille esittelemään palveluitaan.

Aikuisille järjestettävien it-kurssien tavoitteena on ohjata asiakkaat kohti omatoimisuutta laitteiden ja sähköisten palveluiden käytössä. Kirjasto tarjoaa myös henkilökohtaista apua tietoteknisten ongelmien ratkaisuun. Kerran viikossa järjestettävässä Mediapa-jassa asiakkaat voivat tulla kysymään neuvoa omien laitteidensa kanssa ja viikoittaisessa vertaisopastuksessa vapaaehtoisiksi vertaisopastajiksi ilmoittautuneet kuntalaiset neuvovat asiakkaita laiteasioissa. (Lahden kaupunginkirjasto 2017a, 5-6.)

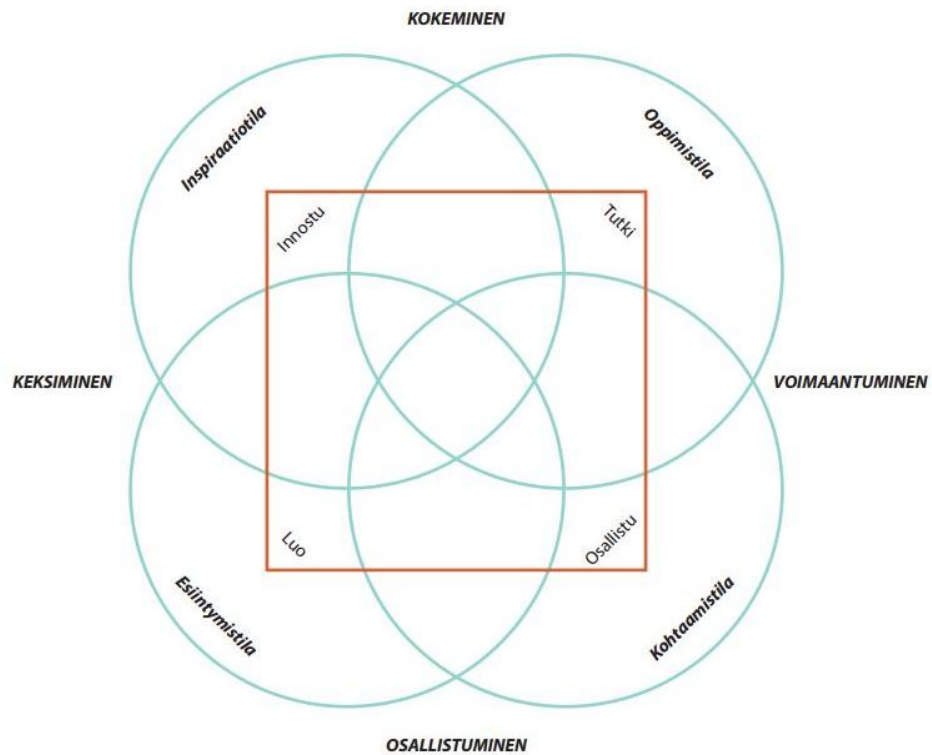
Lahden pääkirjaston asiakaskunnasta luotiin asiakasprofiileja keväällä 2016. Niiden perusteella aktiivisin kirjastonkäyttäjä on 35-vuotias perheenäiti. Suurina käyttäjäryhminä (lainausmääriä tarkasteltaessa) esille nousivat myös eläkeläiset ja kouluikäiset.

3 KIRJASTOPALVELUJEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOIMINEN

Kirjaston asema ei ole enää itsestäänselvyys vaan säilyttääkseen asemansa kirjastojen on pystyttävä osoittamaan arvonsa kuntalaisille. Toiminnalta edellytetään taloudellisuutta, tehokkuutta ja vaikuttavuutta. Toiminnan tuloksista kerrotaan yleensä tilastoin, joilla ilmaistaan käyttöastetta tai asiakastyytyväisyyttä. Nämä eivät kuitenkaan kerro kirjaston vaikuttavuudesta. Tietoa vaikuttavuudesta on alettu viime vuosina edellyttää ei-kaupallisilta toimijoiltakin.

Kirjaston toiminnan arvioinnin tulisi pyrkiä proaktiivisuuteen. Alan tuntemus ja näkemys sen kehittymisestä lähitulevaisuudessa yhdistettynä käytettävissä olevaan faktatietoon (määrälliseen ja laadulliseen) mahdollistavat kirjaston toiminnan kehittämisen. Kirjastojen toimintaympäristön muutos on johtanut siihen, että kokoelmaorientoituneista palveluista on siirrytty arvioimaan kirjaston resurssien saatavuutta ja näiden uusien palvelujen vaikuttavuuden arviointia. (Laitinen 2017.)

Kirjastojen muuttuvan roolin konkretisoimiseksi Jochumsen, Rasmussen ja Skot-Hansen (2012, 590) ovat luoneet mallin kirjastojen neljästä tilasta. Tanskassa luotu malli jakaa kirjastotilan neljään ulottuvuuteen: inspiroiva tila, oppimisen tila, tapaamistila ja esitystila. Tilat voidaan nähdä sekä fyysisinä tiloina kirjastossa mutta myös mm. verkkopalveluina. Tila-ajattelulla pyritään ohjaamaan niin kirjastojen suunnittelua, palveluita kuin yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Mallin toivotaan luovan keskustelua yleisten kirjastojen tehtävästä ja arvoista yleisemminkin (Jochumsen ym. 2012, 596).

Kuva 1. Kirjaston neljä tilaa (Jochumsen ym. 2012, 589)

Kirjastolla on kirjallisuusharrastuksen tukemisen lisäksi monia muita tehtäviä: se voi toimia kulttuurisena ja kansalaispalveluja tuottavana keskuksena, tarjota tiloja kohtaamisille sekä hiljaisia tiloja työskentelyyn ja opiskeluun. Kirjastolla voi olla merkittävä rooli digitalisaation, sosiaalisen osallisuuden, demokratian, elinikäisen oppimisen ja paikallisidentiteetin edistäjänä. (Poll 2003a, 329 ja 335; Poll & Payne 2006, 547; Poll 2012, 121; Poll 2014, 6; SFS 2016, 17) Uuden kirjastolain (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016, 2016) mukaisesti kirjaston tehtäviä ovat myös monipuolisen lukutaidon edistäminen sekä tilojen tarjoaminen kansalaistoimintaan ja tapahtumille. Kirjaston tulee lisäksi edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua tarjoamalla luotettavaa tietoa yhteiskunnan ilmiöistä ja tapahtumista sekä tarjoamalla kaikille avoimen tilan kokoontua ja keskustella.

Edellä mainittujen tehtävien menestyksellä toteuttaminen edellyttää huolellista suunnittelua ja tavoiteasetantaa. Vaikuttavuutta puolestaan voidaan mitata vain peilaamalla sitä kirjaston tavoitteisiin. Kirjastot ovat osa kuntaorganisaatiota, jolloin niiden missio ja ta-

voitteet ovat yhteiset. (Poll & Payne 2006, 550; Rajahonka 2013, 12.) Päätettäessä kirjaston tavoitteita tulisi määritellä myös se, millainen vaikutus kirjastolla tulisi olla kohde-ryhmäänsä ja yhteiskuntaan. Kirjastojen vaikuttavuuden tulee aina tukea kehysorganisaation, eli yleisissä kirjastoissa kuntien tavoitteita. Huomioon tulee ottaa kuitenkin, että huolellisinkaan suunnittelu ei muuta sitä, että vaikuttavuus ei ole aina ennustettavissa ja että se voi ilmetä vasta myöhemmin. (SFS 2016, 22.)

Yleisten kirjastojen vaikuttavuus liittyy henkilökohtaisen vaikuttavuuden lisäksi yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. Kirjastojen tavoitteisiin tulisi siis kirjata asiakkaiden oppimiseen, taitoihin sekä hyvinvointiin liittyviä sekä sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen ja paikallisidentiteetin vahvistumista tukevia tavoitteita. Kirjastot kilpailevat muiden kunnan toimijoiden kanssa rahoituksesta, joten on hyödyllistä pystyä osoittamaan edellä mainittujen vaikutusten lisäksi palvelun rahallinenkin arvo ja vaikuttavuus (SFS 2016, 22 ja 41).

Kirjaston palvelujen arvoa voidaan mitata rahassa laskemalla pääoman tuotto tai tekemällä kustannus-hyötyanalyysi. Kirjastojen positiivista vaikutusta yhteisönsä talouselämään voidaan myös tutkia (SFS 2016, 22.)

Ehdollisen arvottamisen menetelmä (Contingent valuation –method, CVM) on tämän hetken tunnetuin menetelmä kirjastojen taloudellisen vaikuttavuuden mittaamisessa. Eikaupallisille toimijoille kehitetty metodi mittaa sitä, paljonko asiakkaat olisivat valmiita maksamaan vastaavasta palvelusta (Nunes 2013).

Toinen tapa mitata taloudellista vaikuttavuutta on laskea kirjastossa käytetyn ajan hinta. Tämä lasketaan mittaamalla kirjastossa käytetty aika ja kerrotaan se alueen asukkaiden keskituntipalkalla. Tutkimus olettaa, että asiakas on halukas ”maksamaan” kirjastossa asioimisesta ja siitä saadusta hyödystä vähintään saman hinnan. (Poll & Payne 2006, 554).

Valittavien indikaattorien tulee soveltua toiminnan tehokkuuden, mutta myös laadun ja arvon mittaukseen. Yhdistelemällä erilaisia tunnuslukuja saadaan uutta informaatiota kirjaston vaikuttavuudesta hyödynnettäväksi kirjastossa ja sen kehysorganisaatiossa. (Laitinen 2017.)

3.1 SFS-ISO 16439:2016 standardi

Kirjastoalan mittausta ja arviointia ohjeistetaan kansainvälisillä standardeilla. ISO 2789 (International library statistics) suomennos, SFS-ISO 2789 (Kirjastojen kansainvälinen tilastostandardi) ilmestyi kesällä 2015. Muita tärkeitä kirjastoalan standardeja ovat ISO 11620 (Library performance indicators) eli mittaristandardi ja ISO 16439 (Methods and procedures for assessing the impact of libraries) eli SFS-ISO 16439 Tieto ja dokumentointi. Kirjastojen vaikuttavuuden arvioinnin menetelmät ja toimenpiteet) kirjaston vaikuttavuuden arviointiin. (Laitinen 2017)

Vuoden 2016 lopulla suomennettu ISO 16439 standardi (jatkossa SFS 2016) määrittelee vaikuttavuuden arvioinnissa käytettävät termit ja kuvaa sovellettavia menetelmiä. Standardin tavoitteena on helpottaa kirjastojen strategista suunnittelua ja laadunhallintaa, kirjastojen vaikuttavuuden pitkäaikaista vertailua sekä vertailua saman tyyppisten kirjastojen välillä. Standardin tarkoituksena on lisäksi vahvistaa kirjastojen merkitystä ja arvostusta mm. tutkimuksessa ja koulutuksessa sekä kulttuurisessa ja taloudellisessa elämässä. (SFS 2016, 6.) Standardi on tervetullut työkalu kirjastojen vaikuttavuuden mittaamisen kehittämiseen sekä termien vakiinnuttamiseen: vaikuttavuudesta puhutaan edelleen osin virheellisesti vaikutuksen synonyymina.

3.2 Vaikuttavuuden määrittely

Vaikuttavuus kuvaa eroa tai muutosta henkilössä tai ryhmässä. Vaikuttavuus ei ota kantaa siihen hyödyttääkö muutos sitä. Muutokset voivat olla konkreettisia tai abstrakteja, suoria tai pitkäaikaisia, välittömiä, tarkoituksellisia tai tarkoituksettomia, potentiaalisia tai todellisia, positiivisia tai negatiivisia. Vaikuttavuutta ovat mm.

- taitojen muutos
- asenteiden ja käytöksen muutos
- menestys tutkimuksessa, opiskelussa ja työuralla
- henkilökohtaisen hyvinvoinnin kasvu

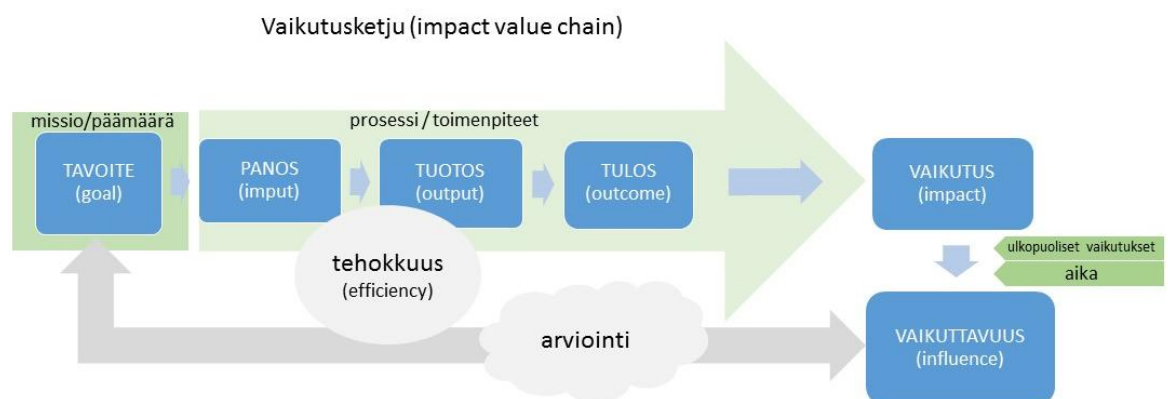
(Hernon 2002, 54; Poll & Payne 2006, 548-549; Poll 2012, 123-124)

SFS 2016 (18) mainitsee esimerkkeinä pitkäaikaisesta vaikutuksesta informaatiolukutaidon paranemisen, lyhytaikaista tai SFS-standardin mukaan välitöntä vaikutusta on esimerkiksi halutun tiedon löytyminen. Standardi jaottelee vaikuttavuuden myös kauaskantoiseen ja rajalliseen vaikutukseen. Samaa tarkoittaa jako pinnalliseen tai perustavanlaatuisen ”life-changing” (Streatfield & Markless 2009, 134-135). Jako todellisiin ja potentiaalsiin hyötyihin näyttäytyy esimerkiksi lasten lukutaidon kehittymisenä ja arvokkaiden kokoelmien säilyttämisenä mahdollisia myöhempiä tarpeita varten (SFS 2016, 18).

SFS-standardissa (2016, 18) vaikuttavuudella tarkoitetaan ”kirjastojen ja niiden tarjoamien palvelujen vaikutusta yksilöihin ja/tai yhteiskuntaan” sekä ”kirjaston palvelujen käytön seurauksena tapahtuvaa muutosta yksilössä tai ryhmässä”.

Panosten muuttamista toimintojen kautta tuotokseksi ja edelleen tuloksiksi, vaikutuksiksi ja vaikuttavuudeksi sanotaan vaikutusketjuksi tai vaikutuksen arvoketjuksi (impact value chain). Vaikuttavuus syntyy siis vaikutusketjun prosessien kautta (Rajahonka 2012, 13). Ketjun perusajatus on helppo, haastavaa voi olla hahmottaa askel vaikutuksesta vaikuttavuuteen. Ero ei aina ole selvä, ja vaikuttavuus saattaa ilmetä vasta vuosien päästä.

Vaikuttavuus jakautuu usein eri asioihin ja eri tahoille, eivätkä sen syyt ole selviä tai helposti eristettävissä (Aistrich. 2014.). Vaikutusketju kirjastoalan esimerkein on tämän tutkimuksen liitteenä 2.

Kuva 2. Vaikuttavuusketju

Vaikuttavuuden mittaamisessa voidaan käyttää esimerkiksi seuraavia lähestymistapoja:

1. Arvioidaan vaikuttavuus parhain mahdollisin keinoin. Näin voidaan tehdä esim. pilottitapauksissa ja projekteissa, joissa arviointiin voidaan ehkä käyttää enemmän rahaa ja aikaa kuin perustoiminnassa. Vaikuttavuus kannattaa olla kiinteä osa itse projektia, jolloin siihen ja sen mittaamiseen kiinnitetään huomiota koko projektin ajan.
2. Valitaan vaikutukset huolella, keskitytään niiden tavoittamiseen ja luotetaan siihen, että niistä syntyy positiivista vaikuttavuutta. Menetelmä on käyttökelpoinen, kun mitattavasta asiasta on vaikea löytää tutkittua tietoa siitä, koska vaikutus muuttuu vaikuttavuudeksi. Näin on erityisesti silloin, kun vaikuttavuus pohjautuu subjektiivisiin tuntemuksiin on hyvin kontekstisidonnaista ja tapahtuu vasta vuosien kuluessa.
3. Oletetaan linkki vaikutuksen ja vaikuttavuuden välillä ja keskitytään miettimään, mikä haastaisi ko. linkin tai estäisi sitä toimimasta. Tämä perustuu siihen, että vaikuttavuuden mittaaminen on yleensä liian kallista sekä ajallisesti että rahallisesti ollakseen mielekästä. On kuitenkin tärkeää yrittää varmistaa, että saavutetut vaikutukset ovat järkeviä myös pitkällä tähtäimellä eivätkä ne esimerkiksi johda ennakoimattomaan negatiiviseen vaikuttavuuteen. European Venture Philanthropy Association (EVPA) suosittelee toimimaan näin. (Aistrich. 2014)

Tässä tutkimuksessa sovelletaan kohdan kolme menetelmää pyrkimällä löytämään vaikuttavuutta, joka on saatu aikaan toiminta-ajatuksen mukaisella toiminnalla. Vaikuttavuus pyritään saamaan esiin asiakkaiden kertomina kokemuksina kirjastonkäytöstä.

3.3 Vaikuttavuuden arviointi ja mittaaminen

Vaikuttavuuden arvioinnin tavoitteena on olla tukena päätöksenteossa ja resurssien hallinnassa sekä perustella niiden käyttöä kirjastossa. Arvioinnit helpottavat samanlaisten kirjastojen toiminnan tulosten vertailua. Arvioinnin tuloksien avulla voidaan lisäksi jakaa tietoja kirjastoja tukeville ja rahoittaville tahoille sekä vahvistaa kirjaston asemaa ja merkitystä sekä käyttäjille että yhteiskunnalle. (SFS 2016, 24-25).

Mahdollisimman monipuolisen kokonaiskuvan saamiseksi arvioinneissa yhdistellään usein monia eri menetelmiä ja aineistoja (triangulaatio), muun muassa dokumentti-analyyseja, haastattelu- ja kyselytutkimuksia, työpajoja, havainnointia, tilastanalyyseja ja asiantuntijalausuntoja. (Poll & Payne 2006, 550). Menetelmiä yhdistämällä saavutetaan vaikuttavuustutkimuksessa mm. vahvemmat tulokset sekä konteksti tulosten analysoinnille. Triangulaatiolla on kuitenkin myös haittoja, kuten aineistojen yhteismitattomuus sekä korkea asiantuntijavaatimus aineiston analysoinnissa. Verrokkiryhmien koaminen sekä ulkopuolisen tutkimusaineiston käyttöön saaminen voi myös olla haastavaa. (SFS 2016, 61.)

Vaikuttavuustandardin mukaan tarinat ja kertomukset luokitellaan epämuodollisiin menetelmiin, jotka tulisi vaikuttavuustutkimuksessa yhdistää esimerkiksi kyselytutkimukseen tai havainnointiin, näin saataisiin mukaan määrällistä dataa elävöittäviä ilmaisuja. Standardissa kuitenkin myönnetään, että käyttäjien kertomukset voivat paitsi elävöittää myös täydentää määrällistä dataa merkittävästi (SFS 2016, 50 ja 61).

Vaikutusten arviointia varten on selvitettävä lähtötilanne, jotta voidaan osoittaa tavoitteen mukaisen muutoksen tapahtuminen eli vaikutus. Vaikuttavuuden arvioinnissa vaikutuksia arvioidaan laajemmin ja pidemmällä tähtäimellä: vaikuttavuutta syntyy tietyn toiminnan vaikutusten ja ympäristössä vaikuttavien tekijöiden summana. Vaikuttavuuden arvioinnissa pitäisi pystyä osoittamaan, miten juuri tarkasteltava toiminta on vaikuttanut tulosten ja vaikutusten syntyyn. Vaikuttavuuden arviointi eroaa vaikutusten arvioinnista siten, että vaikuttavuuden arvioinnissa pyritään ymmärtämään tulosten ja vaikutusten lisäksi se prosessi, jonka avulla vaikutukset syntyvät. (Dahler-Larsen 2005, 5-6.)

Asiakastyytyväisyyskyselyiden tulokset tai korkeat käyttöluvut eivät vielä sinällään kerro kirjaston vaikuttavuudesta. Ne eivät kerro muutoksesta taidoissa tai kompetenssissa ja käytöksessä. Asiakas saattaa olla hyvinkin tyytyväinen palveluun ilman merkittävää konkreettista hyötyä. Urquhartin ja Turnerin (2016, 6) mukaan asiakkaat tyytyvät saamaansa palveluun ja pitävät sitä hyvänä. Tyytyväisyys tiettyyn palveluun saattaa kuitenkin olla merkki palvelun vaikuttavuudesta. (Poll 2003a, 339; Poll & Payne 2006, 548 ja 552; Poll 2012, 126)

3.4 Haasteet vaikuttavuuden tutkimuksessa

Kirjastojen palveluiden vaikuttavuuden arviointi yksilöihin, ryhmiin ja yhteiskuntaan on monimutkaisempi ja vaativampi prosessi kuin panos- ja tuotostietojen tai muu kirjaston suorituskykyä mittaavan toiminnan arviointi (SFS 2016, 22). On vaikea osoittaa, että henkilön saavuttama taito tms. on nimenomaan kirjaston vaikutusta. Kirjaston vaikutus on epäsuoraa ja abstraktia ja siten vaikeaa mitata ja muuttaa määrälliseksi. Palvelulla on myös erilainen arvo ja vaikutus eri käyttäjäryhmille. Pitkäaikaisia vaikutuksia, eli varsinaista vaikuttavuutta ei voida myöskään varmistaa, koska tutkittavia ei useinkaan voida enää tavoittaa vertailutiedon saamiseksi. Asiakkaiden voi olla vaikea muistaa tai eritellä kokemuksiaan pidemmällä aikavälillä. Tämä on yksi tämänkin vaikuttavuustutkimuksen haasteista.

Vaikuttavuuden tutkimus edellyttää toimijalta tutkimustapojen tuntemusta sekä resursseja: kustannukset voivat olla huomattavia ja tutkimukset aikaa vieviä. Standardi (SFS 2016, 24) kehottaa rajaamaan vaikuttavuuden tutkimuksen kriittisimpiin kysymyksiin, jotka nousevat kirjaston tavoitteista. Eri tutkimusmenetelmillä saadut tulokset eivät myöskään ole välttämättä vertailukelpoisia ja laadullinen data on lisäksi vääjäämättä objektiivista. Yksittäisen palvelun vaikuttavuutta on koko kirjastopalvelun sijaan helpompi mitata. (Dahler-Larsen 2005, 13; Poll & Payne 2006, 550; Poll 2012, 128; SFS 2016 22-23)

Yksittäisen toiminnan (erillis)vaikuttavuuden, tuloksien ja vaikutuksien arvioimiseksi pitää tuloksia tarkastella siten, että vähennyksinä otetaan huomioon seuraavat tekijät:

1. Asiat jotka olisivat tapahtuneet toiminnasta riippumatta. Esimerkiksi asiakkaan mieliala olisi kohonnut muun toiminnan kautta.
2. Muiden toimijoiden toiminnan vaikutus. Esimerkiksi asiakas on opetellut sähköistä asiointia kansalaisopiston tai muun tahon järjestämälläkin kurssilla
3. Tulosten ja vaikutusten ajallinen heikkeneminen. Esimerkiksi onko satutunneille osallistuminen vaikuttanut myöhempään lukuharrastukseen?
4. Syrjäyttääkö toiminta muuta positiivisia vaikutuksia tuottavaa toimintaa. Esimerkiksi viekö lukemisharrastus aikaa liikunnalta?

(Hehenberg ym. 2013, 35).

Paitsi vaikuttavuuden tutkimuksessa, myös tulosten hyödyntämisessä saattaa olla haasteita. Uudessa Seelannissa toteutettiin haastattelututkimus, jossa kysyttiin miten kirjastojen johtajat suhtautuvat kirjastopalveluiden taloudellisen arvon ja sosiaalisen vaikuttavuuden mittaamiseen ja arvioimiseen. Mukana tutkimuksessa oli sekä yleisten, että yliopistokirjastojen johtajia. Tutkimuksen mukaan johtajat suhtautuivat vaikuttavuuden tutkimiseen hyvin skeptisesti. Osa kertoi jättäneensä tehtyjenkin vaikuttavuustutkimusten tuloksia käyttämättä, koska tulokset vaikuttivat liian hyviltä tai huonoilta. Kyse oli kuitenkin siitä, että tuloksia ei osattu tulkita eikä jakaa eteenpäin tavalla, joka olisi vakuuttanut rahoittajat. Osa vastaajista oli pettynyt, koska vaikuttavuuden osoittamisen jälkeen rahoitus ei ollut parantunut, toisaalta osa oli saanut lisärahoitustakin. Tulosten myötä kirjaston saama arvostus oli kasvanut ja osa oli tulosten perusteella pystynyt tehostamaan omia sisäisiä prosessejaan (Calvert & Goulding 2015, 276, 281-282)

Kirjaston johtajat pitivät kirjaston sosiaalista arvoa itsestään selvänä. Calvert ja Goulding (2015, 281) pitivät tätä näkemystä huolestuttavana. Kirjaston vaikuttavuudesta tulisi heidän mukaansa viestiä jatkuvasti ja proaktiivisesti eikä odottaa tilannetta, jossa kirjaston asema kyseenalaistetaan. Yhtä mieltä tutkittavat olivat siitä, että vaikka asiakkaiden tarinat ja autenttisen kokemukset ovat arjessa haastavia kerätä, ovat ne paras tapa tuoda kirjaston vaikuttavuutta esille (Calvert & Goulding 2015, 284-285).

Vaikka kirjaston vaikuttavuuden mittaaminen on vaikeaa eikä lopputulos ole kaikilta osin täydellinen, sitä kannattaa tehdä. Mittaaminen syventää ymmärrystä tutkittavasta aiheesta ja sen syy-seuraussuhteista. (Aistrich 2014.) Vaikuttavuuden osoittaminen vahvistaa kirjaston asemaa kunnassa sekä ohjaa toimintaa oikeaan suuntaan.

4 AIEMPIA VAIKUTTAVUUSTUTKIMUKSIA

Kirjastojen vaikuttavuutta on tutkittu kansainvälisesti jo pitkään. Ensimmäisiä pohjoismaisia kirjastojen yleistä vaikuttavuutta selvittäneitä tutkimuksia on Aabøn (2005) tutkimus norjalaisten kirjastojen arvosta. Tutkimuksessa tutkittiin minkälainen rooli ja vaikutus kirjastoilla on sekä käyttäjille että ei-käyttäjille. Valtakunnallisen kyselyn tulos vastasi aiemmin Floridassa; tutkimus toistettu myöhemmin vuosina 2008 ja 2013 (Florida, 2004) sekä Iso-Britanniassa (British Library, 2004) tehtyjä vastaavien tutkimusten tuloksia yleisten kirjastojen arvosta. Norjalaiset arvioivat kirjaston arvon noin nelinkertaiseksi siihen kohdistettuun rahoitukseen nähden. (Aabø 2005, 488, 491, 493) Kirjastojen taloudellista arvoa on myöhemmin tutkittu laajasti mm. Minnesotassa (Bureau of Business and Economics Research, 2011), Koreassa (Ko, Y.M, 2012) ja Kanadassa (Martin Prosperity Institute, 2013).

Kirjastojen sosiaalistakin vaikuttavuutta on tutkittu Norjassa. Tutkimuksessa "How do public libraries function as meeting places" (Aabø, S., Audunson, R. & Vårheim, A, 2010) tutkittiin erilaisia kirjastotilan käyttötapoja. Tutkimus osoittaa, että kirjastolla on merkittävä rooli kansalaisten tasavertaisuuden tukijana: kirjasto mahdollistaa aktiivisena kansalaisena toimimisen erityisesti alemmassa koulutus- ja tuloluokassa oleville kuntalaisille. Vastaava tulos ilmenee myös State Library of Queenslandin tekemästä tutkimuksesta "The library dividend: a guide to the socio-economic value of Queensland's public libraries" (2013). Australialaisessa tutkimuksessa nostetaan vaikuttavuutena esille lisäksi mahdollisuus rauhoittumiseen ja elinikäiseen oppimiseen turvallisessa ympäristössä sekä sosiaaliset kontaktit. Huomattavaa tässä tutkimuksessa on, että se toteutettiin sekä käyttäjille että ei-käyttäjille. Tulokset olivat melko yhtenevät molemmissa vastaajaryhmissä, ei-käyttäjät korostivat kuitenkin vielä kirjaston käyttäjäkin enemmän kirjaston roolia alueellisen yhteisöllisyyden mahdollistajana. (State Library of Queensland 2013, 9.)

Suomessa tehtyjä vaikuttavuustutkimuksia

Suomessa kirjastojen vaikuttavuustutkimus on vielä kohtalaisen vähäistä verrattuna muuhun kirjastonkäytön tutkimukseen. Kirjastojen vaikuttavuuden ulottuvuuksia on

koottu Kuntaliiton Hyötyä, tietoa, elämyksiä -julkaisuun. Julkaisu on Kuntaliiton kirjastojen vaikuttavuus –projektin julkaisu. Julkaisussa esitellään erilaisia kotimaisia ja ulkomaisia kirjastojen vaikuttavuuteen liittyviä tutkimuksia ja raportteja. Julkaisun tarkoituksena on antaa välineitä kirjastojen uudistamiselle ja muutosjohtamiselle samalla se esittelee päättäjille niitä vaikutuksia, joita kirjastoilla on. (Sandelius 2016, 8)

Vakkarin ja Serolan (2012) hyötytutkimuksen mukaan suomalaiset kirjastonkäyttäjät arvostavat edelleen eniten lukemista ja mahdollisuutta opiskeluun kirjastossa. Vuonna 2008 toteutetussa asiakaskyselyssä (Nummela 2008, 4) havaittiin, että toisin kuin edellä mainitut ulkomaiset vaikuttavuustutkimukset osoittavat, suomalaiset arvostavat huomattavasti enemmän kirjaston aineistoja sosiaalisen ajanvieton sijaan. Lahden kaupungin kirjaston keväällä 2017 teettämän asiakaskyselyn tulokset tukevat tätä tulosta: vain 12% vastaajista näkee sosiaaliset kontaktit kirjastonkäytölleen tärkeimpinä (Lahden kaupungin kirjasto 2017b). Vaikka Lahden pääkirjasto tarjoaakin kaikki neljä Jochumsenin ym. määrittelemää kirjaston tilaa, asiakkaat kokevat edelleen saavansa eniten inspiroivasta ja oppimisen tilasta. Tapaamistila sosiaaliseen kanssakäymiseen ja viime vuosina toteutettujen remonttien myötä parantunut esitystila oman osaamisen esille tuomiseen ei nouse vielä tämän tutkimuksen aineistossa esille.

Yleisten kirjastojen vaikuttavuutta arvioidessaan suomalaiset kokivat kirjaston auttaneen heitä tiedon löytämisessä, lukemis- ja kulttuuriharrastusten ylläpitämisessä, tietoteknisten taitojen kehittämisessä sekä tarjoamalla virikkeitä vapaa-aikaan ja harrastuksiin ja sosiaalisten kontaktien lisäämiseen. Yhteensä 84,7 prosenttia vastaajista uskoi kirjastojen parantaneen elämänlaatuaan. (Nummela 2008, 25-28.)

Laadullista vaikuttavuutta on Suomessa tutkittu jonkin verran, viimeisimpinä Lounasvuori ja Sarmela (2016, 69) pitävät seuraavia tutkimuksia: Turun kaupunginkirjaston ”Käytä täällä usein” –käyttäjätutkimus, Kaistin (2014) ”Yllättävän hyvä kirjasto –ehdotus Hämeenlinnan, Kouvolan ja Lahden kirjastojen laatukäsikirjaksi” sekä Serolan ja Vakkarin (2011) hyötytutkimus ”Yleinen kirjasto kuntalaisten toimissa”. Mikään näistä ei kuitenkaan ole varsinainen vaikuttavuustutkimus. Serola ja Vakkari (2011) toteavatkin omassa tutkimuksessaan, että vaikuttavuuden tutkiminen edellyttäisi tulosten vertaamista tilanteeseen, jossa kirjastopalvelua ei ole käytettävissä. Koska vertailua ei voida tehdä on kyseessä näissäkin tapauksissa lopputulosten (outcome) tutkiminen (Serola & Vakkari 2011, 11). Vaikka kyseessä ei varsinainen vaikuttavuustutkimus olekaan voidaan tutkimuksen tuloksista päätellä myös asioita kirjaston vaikuttavuuteen liittyen. Tutkimuksen mukaan kirjasto on parhaiten onnistunut edistämään yhdenvertaista tiedon saatavuutta,

kirjallisuuden ja taiteen harrastusta, elinikäistä oppimista sekä demokratiaa. Yhtäläinen mahdollisuus kirjallisuudesta ja taiteesta nauttimiseen sekä itsensä kehittämisen nähdään tärkeänä. (Serola & Vakkari 2011, 8.)

Lähes täysin vaikuttavuutta, tosin myös vaikutuksia, tutkivana esimerkkinä voidaan pitää Tietoyhteiskunnan tilat ja sisällöt (TTS) –hankkeen tutkimusta, jossa tarkastelun kohteina olivat Häme-Wiki ja Virtuaalipolku- karttapalvelu Hämeenlinnasta, Kouvolan Mediamaja sekä Tampereen kirjaston henkilökunnalle suunnattu medialukutaidon opetus ja tapahtumatuotanto. Tutkimuksessa käytettiin sekä laadullisia että määrällisiä tutkimusmenetelmiä. Koska tutkimusvaiheessa kehitetyt palvelut olivat olleet käytössä vasta lyhyen aikaa, tutkimuksessa keskityttiin tarkastelemaan lyhyen aikavälin vaikutuksia. Vaikuttavuutta voitiin todeta henkilökunnan ja asiakkaiden vahvistuneina tieto- ja viestintä-tekniisinä taitoina, uusina käytäntöinä, uusien palveluiden käyttöönottoina sekä siitä koituvana hyötynä asiakkaille. Seudullinen vaikuttavuus näkyi yhteistyön kasvamisena kirjaston ulkopuolisten tahojen kanssa. (Haapaniemi ym. 2012, 109-111.)

5 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tämä tutkimus on toteutettu laadullisin tutkimusmenetelmin, jotta voitiin tutkia sitä, miten ihmiset kokevat kirjaston vaikuttaneen heidän elämäänsä. Laadullinen tutkimusote mahdollistaa aineiston kokonaisvaltaisen tutkimisen ja laaja-alaisen tulkinnan joka on välttämätöntä vaikuttavuuden toteuttamiseksi. Tutkimusmenetelmäksi valittu aineistolähtöinen sisältöanalyysi sopii tutkimusmenetelmäksi, kun halutaan luoda aineiston perusteella teoria ja käsitellä aineistoa nimenomaan tutkittavien omista lähtökohdista käsin.

5.1 Laadullinen tutkimus

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään esimerkiksi kuvaamaan ilmiöitä tai tapahtumia, ymmärtämään tiettyä toimintaa tai antamaan teoreettisesti mielekäs tulkinta jollekin ilmiölle (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita merkityksistä, miten ihmiset kokevat todellisen maailman. Tutkimuksessa reaali maailma suodattuu tutkijan kautta tuloksiksi. (Kananen 2008, 25.) Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen huomioiden, että tapahtumat muovaavat toinen toisiaan. Tutkittavaa kohdetta pyritään siksi tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 157.) Laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena on näyttää tulkintojen avulla asioita, jotka ovat Alasuutarin (1994, 34 ja 2011, 77) sanoin ”välittömän havainnon tavoittamattomissa” tai muuten odottamattomia (Hirsjärvi ym. 2007, 160). Lähtökohtana ei tästä syystä ole olemassa olevien teorioiden tai hypoteesien testaaminen vaan aineiston moninainen ja yksityiskohtainen tutkiminen (Hirsjärvi ym. 2007, 160).

5.2 Tutkimusaineiston valinta ja validiteetti

Yksityisten dokumenttien, kuten tämän tutkimuksen tarinoiden käyttö tutkimusaineistona sisältää oletuksen, että kirjoittaja kykenee ilmaisemaan itsensä parhaiten juuri kirjoittamalla. Näinhän ei aina kuitenkaan ole, tästä johtuen tutkimusaineistoon valitaan mukaan tekstit harkinnanvaraisesti ja valintaperusteet mainitaan tutkimustekstissä. Se, millä perusteella tutkittavat on valittu, tulee kertoa tutkimuksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 84-

86.) Tutkimusaineistoa rajatessa tutkija ottaa kantaa siihen, mitä aineistosta halutaan tulkinnan avulla erityisesti nostaa esille (Kiviniemi 2015, 77).

Tutkimusaineiston kokoon vaikuttaa halutaanko kuvailla kokonaisuutta yhtenäisyyden vai erityispiirteiden avulla. Heterogeenisyyden tutkiminen vaatii homogeenisuuden tutkimista suuremman aineiston. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 90.) Tässä tutkimuksessa pyrittiin löytämään aineistosta seikkoja, jotka osoittavat kirjaston vaikuttavuutta. Tutkimusaineistoksi valittiin 61 tarinaa. Ratkaisevaa ei kuitenkaan laadullisessa tutkimuksessa ole aineiston koko ja siitä lasketut tunnusluvut vaan tulkintojen kestävyys ja niiden syvyys (Eskola & Suoranta 2008, 67).

Aineiston kylläntymisellä eli saturaatiolla tarkoitetaan tilannetta, jossa uudet tapaukset eivät enää tuota mitään tutkimusongelman kannalta merkittävää uutta tietoa (Eskola, Suoranta, 2008, 62). Jotta kylläntyminen voidaan todeta on oltava tiedossa mitä aineistosta ollaan hakemassa, tutkijalla tulee olla jonkinlainen ennako-oletus tutkitusta aiheesta ja mahdollisista löydöksistä (Eskola & Suoranta 2008, 63). Tutkijan on kuitenkin pitäydyttävä mahdollisimman objektiivisena, mahdolliset omat näkemykset tai ennako-oletukset tulee mainita tutkimuksen lähtökohdiksi (Eskola & Suoranta 2008, 17). Metsämuuronen (2008, 47) muistuttaa kuitenkin myös siitä, että tutkijan ennako-oletus tutkimustulokselle ei saa vääristää tutkimusaineistoa.

Kylläntymispisteen määrittäminen on erityisen hankalaa, kun tutkitaan ihmisen koke-
musta aiheesta. Kokemus on aina ainutlaatuinen ja saattaa muuttua samankin ihmisen kohdalla useaan kertaan kerrottuna. (Vilkkä 2015, 152.) Tämän tutkimuksen aineiston muodostavat tarinat, jotka perustuvat ihmisten omiin kokemuksiin. On siis huomioitava, että ne mahdollisesti peilaavat vain kirjoitushetken kokemusta aiheesta.

Empiirisen tutkimuksen havainnot eivät itsessään ole tuloksia, vaan Alasuutari (2011, 78) pitää niitä johtolankoina, joita tulkitsemalla pyritään pääsemään havaintojen taakse. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteivätkö havainnot olisi tosia (Alasuutari 2011, 81). Koska yleistyksiä ei tehdä suoraan aineistosta vaan niiden tulkinnoista, yleistettävyyttä saavutetaan aineiston järkevällä kokoamisella (Eskola & Suoranta 2008, 66; Vilkkä 2015, 195). Tutkittavien joukkoa ei valita satunnaisotoksella vaan tarkoituksenmukaisesti kutakin tutkimusta varten (Hirsjärvi ym. 2008, 160). Yleistettävä tulos saavutetaan, kun haastateltavilla, tässä tutkimuksessa tarinan kirjoittajilla, on suhteellisen samanlainen kokemuspohja ja heillä on tietoa ja kiinnostusta tutkimusongelmaa kohtaan (Eskola 2008, 66).

Vilka (2015, 135) korostaa myös, että tutkittaessa nimenomaan kokemusta eikä käsitystä asiasta on tutkittavat valittava niin, että heillä on aiheesta omakohtaista kokemusta tai asiantuntijuutta. Näkemykset laadullisen tutkimuksen yleistettävyydestä kuitenkin poikkeavat tutkijoittain. Alasuutarin (2008, 250) mukaan laadullisessa tutkimuksessa ei tulisi lainkaan puhua tilastollisesta yleistettävyydestä vaan esimerkiksi suhtauttamisesta. Hirsjärvenkin (2008,160) mukaan aineistoa käsitellään ainutlaatuisena ja tulkitaan sen mukaisesti.

Validiteetti voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen validiteettiin. Sisäinen validiteetti kertoo miten looginen ja johdonmukainen tutkimus on ja ulkoinen validiteetti siitä miten hyvin tutkimuksen tulokset voi siirtää toiseen yhteyteen. (Ronkainen ym. 2014, 130.) Tutkimuksen validiteetti osoitetaan antamalla riittävästi tietoja valinnoista, kuvaamalla aineisto tarkasti ja analyysi selkeästi. Laadullisessa tutkimuksessa on lisäksi esitettävä riittävästi aineistolainauksia, jotta lukija voi arvioida tulkintojen oikeellisuutta. (Ronkainen ym 2014, 136.) Mitä lähempänä tutkimuksen tulokset ovat todellista tilannetta sen validimpana sitä voidaan pitää (Grönfors 1982, 178). Tämän tutkimuksen sisältövaliditeetti osoitetaan asiantuntijoiden arviolla, toinen tapa validiteetin osoittamiseen on yleensä kirjallisuuskatsaus (Järvinen & Järvinen 2011, 160).

5.3 Narratiivinen tutkimus

Narratiivisen tutkimuksen käsitteistö ei ole vakiintunut. Hyvärinen (2017, 1) puhuikin mieluummin kerronnallisesta tai kertomuksen tutkimuksesta. Kertomus voidaan määritellä juonelliseksi tarinaksi, jolla on media jolla se välitetään. Samasta tarinasta voi olla useita kertomuksia, joissa esitystapa ja asioiden järjestys vaihtelevat. (Hyvärinen & Löytyniemi 2005, 189-190.). Kertomuksen ja tarinan eroa voidaan kuvata seuraavasti: narrative = kertomus (kertomuksellinen, kerronnallinen) ja story = tarina. Tarina etenee tapahtumajärjestyksessä, kertomus puolestaan voi alkaa vaikka tapahtumien lopusta. Samasta tarinasta voi myös olla monta erilaista kertomusta. Kertomuksella on aina jokin media (suullinen, kirjallinen, elokuva jne.). Aineisto esiintyy kertomuksina, tarina on jotain joka voidaan vain päätellä kertomuksen pohjalta. Tarina sisältyy kertomukseen. (Hyvärinen 2017, 4-5.) Tarinan juoni rakentuu yleensä muutoksen ja ajassa etenevän prosessin ympärille. Juoni pitää tarinan koossa, sitoo tapahtumat yhteen. (Hänninen 1991, 349.)

Kertomuksien avulla tehdään kokemuksia ymmärrettäväksi. Kertomukset selittävät, miksi ihmiset toimivat tietyissä tilanteissa juuri tietyllä tavalla. Kertomukset eivät silti raportoi vain toimintaa; niiden kautta ymmärrämme lisäksi, millaista on olla toiminnan kohteena, millaista on kokea maailmaa ja tapahtumia emotionaalisesti. Kertomukseen liittyvät olennaisesti mm. tunne, tietäminen, toiminta ja kokemus. (Hyvärinen 2017, 3.) Tämän tutkimuksen aineisto koostuu kertomuksista. Teksteistä välittyy kertojan omakohmainen kokemus kirjastonkäytöstä, siihen liittyvistä tunteista ja toiminnasta.

5.4 Elämäkerralliset tarinat

Elämätarinoiden ja muiden kertomusten käyttö on tällä hetkellä erittäin vilkasta (Syrjälä 2015, 257). Narratiivisella, tai Heikkisen (2015, 150) mukaan nykyään vakiintuneemalla käsitteellä kerronnallinen tutkimus, tarkoitetaan tarinoiden, kertomusten ja tapahtumien kulkujen tutkimista. Elämäkertoja voidaan tutkia tarinoina, jolloin puhutaan elämäntarinoista. Ne voivat koskea koko elämänkaarta tai kohdentua tiettyyn teemaan kuten tässä tutkimuksessa kirjaston vaikuttavuuden kokemukseen. (Hirsjärvi 2008, 213-214.)

Omaelämäkerralliset tarinat ovat yleensä pidäkkeettömiä kertomuksia tapahtuneesta. Haastatteluun verrattuna niissä kirjoittajaa ei häiritse mikään vuorovaikutussuhde esimerkiksi tutkijan kanssa. (Eskola 2008, 122.) Kirjoittaja voi itse päättää mikä heille on ollut tärkeää ja miten he ovat tapahtumat kokeneet (Hirsjärvi 2008, 213). Toisaalta tarinat ovat valikoituja ja muistiin perustuvia kertomuksia tapahtuneesta joita kirjoittaja arvioi nykyisen tietämyksen valossa; kirjoittaja voi muistaa väärin tai värittää aukkoja fiktiivisillä kertomuksilla (Hirsjärvi 2008, 214). Kertomusten näkökulma saattaa olla liioiteltu ja näkökulma puolueellinen. Toisaalta taas kerronnallinen ilmaisu on värikkäämpää ja antaa vaikuttavamman kuvan kuin luvut ja trendit. (SFS 2016, 50). Lukijat myös löytävät teksteistä yhteyksiä omiin kokemuksiinsa ja tämä mahdollistaa tekstien käytön tutkimusaineistona (Ross 1987, 38).

Omaelämäkerran ja muun kerronnallisen tekstin välinen ero syntyy siitä, pyydetäänkö vastaajaa kertomaan elämäkertansa vai kokemuksia jostakin määrätystä tapahtumasta. (Ronkainen ym. 2014, 114). Usein nämä myös yhdistetään, kuten tässä tutkimuksessa, jossa vastaajia pyydettiin kertomaan siitä miten kirjasto vaikuttaa hänen elämäänsä.

Saatua lähdeaineistoa voidaan tarkastella kahdesta näkökulmasta, joko indikaattoreina tai todistuksina aiheesta. Indikaattorit ovat tietoa, jota käytetään epäsuorana todisteena tutkimuskysymykseen. Todistukset taas ovat kuvauksia todellisuudesta jota tutkija yrittää selvittää. Samaa lähdettä voidaan tarkastella sekä indikaattorina että todistuksena. Tutkimusaineiston todenmukaisuutta voidaan pyrkiä lisäämään myös menetelmällisesti. Mekanistisen menetelmän avulla pyritään välttämään itse keruun vaikutusta saatuun informaatioon. Tähän päästään mm. kertomalla tutkimukseen osallistujille rajallisesti tutkimuksen tarkoituksesta. Humanistinen metodi sen sijaan pyrkii totuudenmukaisuuteen kasvattamalla tutkittavan ja tutkijan keskinäistä luottamusta. Menetelmät eivät ole toisiinsa poissulkevia eivätkä takaa saadun aineiston todenperäisyyttä. (Alasuutari 2011, 96-97.)

Kun aineistona käytetään kirjoitettuja elämäkertoja tai tarinoita, ei ole mahdollista luoda luottamuksellisia suhteita tutkittavan ja tutkijan välille. Tämän tutkimuksen aineisto kerättiin kirjoituskilpailulla, jossa haettiin asiakkaiden näkemyksiä siitä, miten kirjasto vaikuttaa heidän elämäänsä. Kilpailun ohjeistuksessa ei kerrottu mihin tutkimuksen tuloksia tullaan käyttämään, joten tässä tutkimuksessa tutkimusaineiston todenmukaisuutta pyrittiin parantamaan mekanistisella menetelmällä.

Suomalaisessa elämäkertatutkimuksessa Rossin Suomalainen elämä –tutkimusta voidaan pitää alan perusteoksena. Tutkimuksen aikana (1970-80 –luvulla) elämäkertojen käyttö tutkimuksen perusaineistona oli vielä vähäistä (Ross 1987, 21) ja niitä pidettiin lähinnä kvantitatiivisen tutkimuksen lisämateriaalina. Omaelämäkertoihin pohjaava tutkimus tuli mm. alistaa triangulaatiolle: esiin tulleet seikat tuli vahvistaa muiden lähteiden avulla ja koko aineisto tuli antaa lisäksi toisen kollegan arvioitavaksi (Ross 1987, 27-28).

Rossin tutkimuksessa pyrittiin selvittämään suomalaisten elämän muutosta elämäkerta-aineiston avulla. Aineisto kerättiin kirjoituskilpailun avulla ja siitä muodostettiin typologian avulla tyyppejä ja luokkia. Aineistosta poimittiin ulottuvuuksia kuten elämän sisäinen ja ulkoinen hallinta ja perustavat elämäkokemukset. Näiden pohjalta Ross muodosti viisi elämäntavan tyyppiä: Kurja, onneton elämä, talonpoikainen ”elämän pakkorako”, sopusointuinen, aidosti onnellinen elämä, ”Meillä menee hyvin” –tyyppi, sekä Onnellisuusmuurin rakoilu –elämäntapa. (Ross 1987, 63-71.) Vaikka tutkimus on sisällöltään jo vanhahtavaa olisi vastaava tutkimus mahdollista toteuttaa tämän päivän suomalaisista samalla menetelmällä.

5.5 Tarinoita kirjastoista

Tarinoita ja kertomuksia kirjastonkäytöstä on kerätty useita kertoja. Suomen kirjasto-seura ja Suomen tieteellinen kirjastoseura keräsivät mm. vuonna 2000 tarinoita asiakkaiden kirjastokokemuksista otsikolla Kirjasto muutti elämäni – kirjasto mukana elämässäni. Perinnekeräyksessä kerättiin asiakkaiden kokemusten lisäksi myös henkilökunnan kokemuksia, kirjastokaskuja sekä kirjastojen historioita ja historiikkeja. Aineistosta koottiin valikoima katkelmia, tavoitteena kuvata monipuolisesti niitä vaikutuksia, joita kirjastolla on ollut suomalaisten elämään (Korpisaari & Lovio, 2000, 7).

Vaikka kirjoituksia ei kerätty eikä käsitelty vaikuttavuustutkimusta varten tekstit jakautuvat hyvin samoihin teemoihin kuin Pollin (2012, 124) vaikuttavuutta mittaavat asiat. Teemoiksi oli valittu: (kirjasto) lapsen ja nuoren elämässä, elämän eri vaiheissa, tukena vaikeissa oloissa, tila ja paikka, elämyksiä ja tietoa (Korpisaari & Lovio, 2000, 5).

Saamisen ja Tiirikaisen toimittamassa Rakastan kirjastoa: tarinoita lukijoilta (2015) teoksessa on haastateltu kirjaston käyttäjiä, kirjastoammattilaisia sekä kirjailijoita. Tarinoista nousevat esille samat teemat, joskin kirjan näkökulman mukaisesti korostetusti esillä on kirjasto hiljaisena tilana, paikkana rauhoittumiselle. Kuitenkin kirjaston merkitys työn ja opiskelun tukijana sekä sivistyksen, demokratian ja tasa-arvon lisääjänäkin näkyy teksteissä.

Lahden kaupunginkirjastokin on kerännyt tarinoita jo aiemmin. Kirjaston 125-vuotisjuhlien kunniaksi vuonna 2001 järjestettiin kirjoituskilpailu teemalla Lahden kirjasto muistoissani. Kilpailulla pyrittiin keräämään tietoa siitä, miten asiakkaat kokevat kirjastonsa ja mikä heille on tärkeää. Kirjoituksista nousevat esille hyvin samat teemat kuin tässäkin tutkimuksessa: kirjasto on paikka rauhoittumiselle, omalle ajalle ja uuden oppimiselle. Kirjoitusten lainaukset ovat osin hämmäntävänkin yhteneviä tätä tutkimusta varten kerättyjen tarinoiden kanssa: molemmissa kuvataan kirjasto *toisena kotina*, paikkana, jossa saa olla rauhassa ja jossa voi *sukeltaa toisiin maailmoihin*. (Eskola 2002, 1-4.) Kirjoituksista on koottu teos Toinen koti, Lahden kirjasto muistoissani.

5.6 Sisältöanalyysi

Laadullisen tutkimuksen suurimpia haasteita on aineiston analyysi. Se on luova prosessi ja vaatii tutkittavan aineiston tuntemusta sekä kykyä rakentaa siitä tutkimusongelman

kannalta uutta tietoa ja ymmärrystä. (Syrjäläinen ym. 2007, 8.) Sisältöanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikessa laadullisessa tutkimuksessa. Väljästi tulkiten useimmat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat sisältöanalyysiin. Analyysimenetelmällä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa kadottamatta sen sisältämää informaatiota (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91 ja 108). Tämä ei kuitenkaan vielä ole tutkimuksen tulos vaan näistä johdetut johtopäätökset. Sisältöanalyysillä etsitään tekstin merkityksiä ja tuotetaan raaka-aineita teoreettisen pohdintaan. (Grönfors 1982, 161.)

Aineistolähtöinen sisältöanalyysi

Aineistolähtöisessä analyysissä tutkimusaineistosta pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus. Aiemmillä havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla tutkittavasta aiheesta ei pitäisi olla vaikutusta analyysiin tai sen lopputulokseen, koska analyysin tulee olla nimenomaan aineistolähtöistä. Jotta voidaan todeta, etteivät tutkimusasetelma, -menetelmät tai käsitteet ole vaikuttaneet analyysiin, tulee tutkijan kertoa omat ennakkokäsityksensä ilmiöstä ja huomioida ne analyysin aikana. Tästä huolimatta mahdollinen ongelma havaintojen puhtaudesta tunnustetaan aineistolähtöisessä tutkimuksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95-96.) Silvermanin (2011, 85) mukaan johtuen tutkimustavan epäselvästä teoreettisesta perustasta, aineistolähtöisen tutkimuksen johtopäätökset voivat olla jopa tylsiä.

Aineistolähtöisessä sisältöanalyysissä vastaus tutkimuskysymykseen muodostetaan yhdistelemällä käsitteitä, analyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn. Tutkija pyrkii kaikissa analyysin vaiheissa ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112-113.)

Aineistolähtöisen sisältöanalyysin vaiheet ovat:

1. aineiston redusointi eli pelkistäminen
2. aineiston klusterointi eli ryhmittely
3. abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen

Redusoinnissa aineistosta karsitaan pois tutkimukselle epäolennainen sisältö. Pelkistäminen voidaan tehdä joko tiivistämällä tai pilkkomalla informaatio osiin siten, että mukaan otetaan ainoastaan tutkimustehtävälle olennaiset ilmaisut. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.)

Aineiston ryhmittelyssä, eli klusteroinnissa aineiston alkuperäisilmauksista etsitään tutkimuskysymyksen mukaisesti samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi ja nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Klusteroinnin jälkeen aineisto abstrahoidaan eli käsitteellistetään. Aineistosta erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja muodostetaan niistä teoreettisia käsitteitä ja johtopäätöksiä. (Tuomi & Sarajarvi 2009, 110-111.)

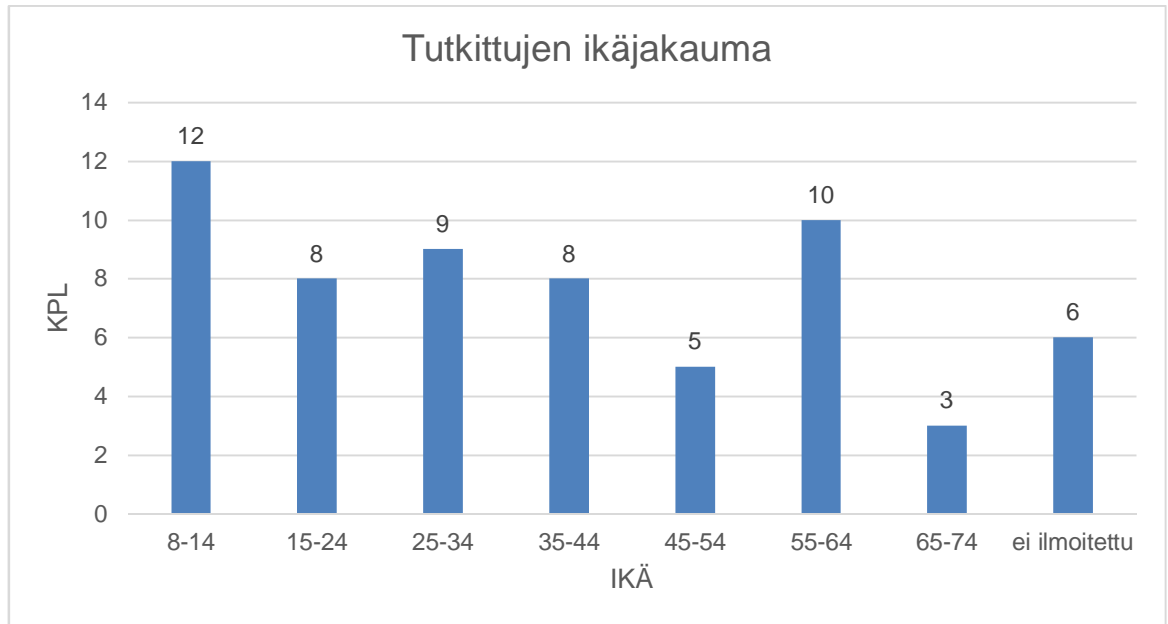
6 TUTKIMUSAINEISTO

Tutkimuksen aineisto kerättiin kesällä 2016 järjestetyllä kirjoituskilpailulla. Kilpailun ohjeena oli kirjoittaa siitä, miten Lahden kaupunginkirjasto vaikuttaa vastaajan elämään: vapaa-aikaan, työhön, opiskeluun tai harrastuksiin. Vastaajia kehoitettiin lisäksi pohtimaan miten kirjasto mahdollisesti tulee vaikuttamaan heidän elämäänsä tulevaisuudessa. Kilpailukutsu on liitteenä 1. Tehtävänannolla pyrittiin ohjaamaan vastaajia kirjoittamaan nimenomaan nykyhetkestä ja siitä mitä Lahden kaupunginkirjasto heille merkitsee juuri nyt. Suuri osa vastaajista kertoi kuitenkin myös varhaisimmista kokemuksistaan ja kirjaston käytön historiastaan. Tämä aineisto osoittautui tutkimuksen edetessä erittäin merkitykselliseksi: tarkastelemalla vastaajien kirjastonkäyttöhistoriaa ja nykyistä kirjastonkäyttöä voitiin havaita käytön aikaansaamaa vaikuttavuutta.

Vaikuttavuuden todentaminen tarinoista jääkin suurelta osin tulkinnan varaan sillä vaikuttavuudesta kertominen osoittautui kirjoittajille haastavaksi. Monessa tarinassa kerrottiin lähinnä kirjastonkäyttötavoista: mitä aineistoa käyttää tai kuinka usein asioi kirjastossa. Varsinaisten kirjastonkäytön vaikutusten ja erityisesti vaikuttavuuden arviointi jäi kirjoittajilta vähäiseksi.

Vastauksia saatiin yhteensä 97, joista suurin osa paperilomakkeilla kirjastoihin palautettuna, toinen vaihtoehto oli palauttaa tarina sähköpostilla. Kirjoituskilpailun palkinto (iPad) houkutteli osallistumaan niitäkin henkilöitä, joilla ei ollut kokemusta Lahden kaupunginkirjastosta tai joiden tarina oli tutkimusta ajatellen merkityksetön sisältönsä vuoksi. Tutkimuksen ulkopuolelle jätettiin tarinat, jotka eivät sisältäneet joko lainkaan kirjastoon liittyvää sisältöä tai se ei ollut tutkimuksen kannalta merkityksellistä (sisältönä vain ”haluan osallistua arvontaan”, ”kiitos hyvästä palvelusta” tms. ilmaus). Mukaan tutkimukseen valikoitui 61 tarinaa.

Tarinoita kirjoittaneista 28% oli miehiä ja 72% naisia. Tämä ei täysin vastaa kirjaston asiakaskunnan jakaumaa, joka oli vuonna 2016 40% miehiä ja 60% naisia. Vastaajien iät vaihtelivat 5 ja 80 vuoden välillä keski-ikä ollessa 33,6 vuotta.

Kuva 3 Tutkittujen ikäjakaumaa

Tutkimukseen mukaan valikoitujen keski-ikä on 34,5 vuotta vastaajien iän vaihdella 8 ja 70 vuoden välillä. Tutkimuksessa on mukana vastaajia melko tasaisesti kaikista ikäryhmistä, ainoastaan yli 65-vuotiaita on mukana vähemmän johtuen vähäisestä vastausten määrästä. Tutkittujen joukosta 13% on miehiä ja 87% naisia. Huomattavan suuri naisten osuus selittyy osin sillä, että naiset osallistuvat miehiä enemmän tämän kaltaisiin kirjoituskilpailuihin (Ross 1987, 31). Vastaajien naisvoittoisuus oli odotettua, eri-ikäisten melko tasainen osallistuminen sen sijaan oli miellyttävä yllätys.

7 ANALYSOINTI JA TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimus toteutettiin kesällä 2016. Keväällä 2016 Lahden pääkirjaston remonttiin liittyvät aineistopoistot olivat aiheuttaneet yleisöosastokirjoittelua ja huolta kirjaston kokoelman säilyttämisestä (Lahden kaupunginkirjasto 2017a, 4). Vastauksista näkyy osittain tämä kirjoitushetkellä ajankohtainen tapahtuma. Kirjastoa puolustetaan ja sen säilymistä pidetään tärkeänä, vaikka minkäänlaisista lakkauttamisista tai edes palvelun supistamisesta ei ollutkaan kyse. Tarinat ovat siis osin korostetun kirjasto- ja kokoelmamyönteisiä, kuten oheisessa esimerkissä:

"En soisi, että hiljaiset salit muutetaan oleskelupaikoiksi, joissa kirjahyllyt ovat pelkkää rekvisiittaa." Mies, 19 v.

Etukäteen aineistosta osattiin odottaa nousevaksi hyvinvointiin ja opiskelun tukemiseen liittyviä teemoja. Hyvinvoinnin korostuminen siinä määrin, mitä se tuloksissa tuli esille oli kuitenkin yllättävää. Myös kirjaston vahva rooli kasvatuksen tukena oli odottamaton havainto. Ennako-odotuksista huolimatta aineistosta ei sen sijaan löytynyt mainintoja kirjaston vaikutuksesta sähköisen asioinnin ja it-laitteiden käytön tukemisessa.

7.1 Aineiston käsittely

Aineistolähtöisen sisältöanalyysimenetelmän mukaisesti aineistosta poimittiin ilmaisut, jotka koskivat tutkittavaa aihetta, tässä tapauksessa vaikuttavuutta ilmaisevia seikkoja tai ilmaisuja, jotka muulla tavalla osoittivat kirjaston vaikuttavuutta. Kaikki muu jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.)

Aineiston pelkistämisen eli redusointivaiheessa ilmaisut taulukoitiin ja kullekin ilmaisulle muodostettiin pelkistetty ilmaus, joka kuvaa alkuperäisilmaisua tiiviissä ja yleisessä muodossa. Yksi alkuperäisilmaus saattoi saada useita pelkistettyjä ilmauksia. Alkuperäisilmaisuja on osin lyhennetty jättämällä välistä pois tekstiä, joka ei ole olennaista. Pois rajatun tekstin merkinä käytetään kolmea pistettä (...). Taulukot pelkistetyistä ilmaisuista ovat tämän tutkimuksen liitteenä 3.

Klusterointivaiheessa pelkistetyistä ilmaisuista etsittiin samankaltaisuuksia ja ne ryhmiteltiin alaryhmiksi ja nimettiin luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Taulukot alaluokista ovat liitteenä 4.

Abstrahoinnissa alaluokkia yhdisteltiin yläluokiksi ja edelleen pääluokiksi. Pääluokista muodostettiin lopulta yhdistävä luokka, joka tässä tutkimuksessa on ”Kirjastonkäytön vaikuttavuus asiakkaiden elämään” ja siten vastaus tutkimuskysymykseen ”Millaista vaikutavuutta Lahden kaupunginkirjastolla on asiakkaiden elämään?” sekä apukysymykseen ”Miten kirjasto vaikuttaa asiakkaan työhön, opiskeluun ja vapaa-aikaan?”

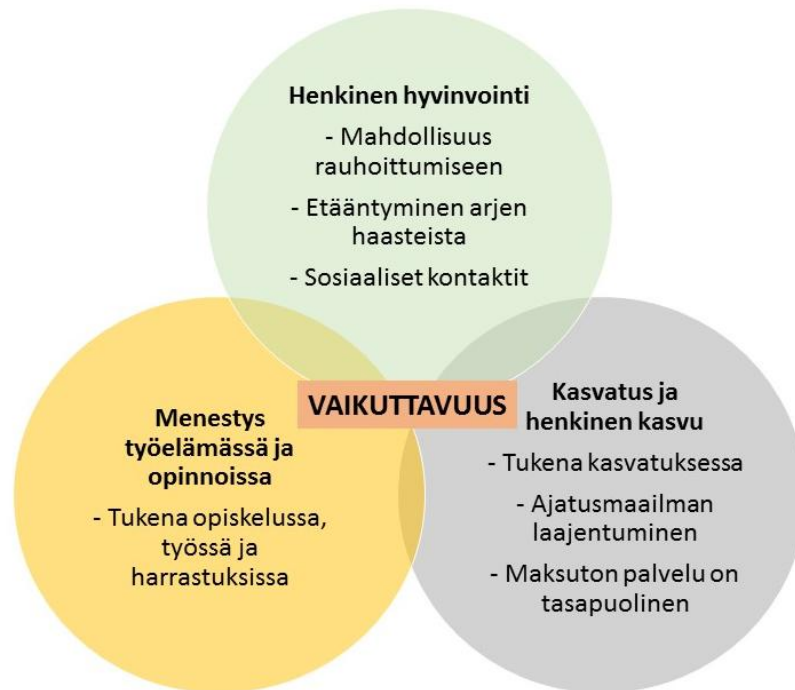
Taulukko 1 Pääluokat ja yhdistävä luokka

YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA	YHDISTÄVÄ LUOKKA
Rauhallinen tila Etäntyminen arjen haasteista Sosiaaliset kontaktit	Henkinen hyvinvointi	Kirjastonkäytön vaikuttavuus asiakkaiden elämään.
Tukena opiskelussa Tukena työssä ja harrastuksissa	Menestyminen työssä, opinnoissa ja harrastuksissa.	
Tukena kasvatuksessa Ajatusmaailman laajentuminen Maksuton palvelu on tasa- puolinen	Kasvatus ja henkinen kasvu	

7.2 Tutkimustulokset

Aineistosta oli helposti löydettävissä vaikuttavuutta ilmaisevia seikkoja. Erityisesti henkilökohtaisen hyvinvoinnin kasvua kuvaavia ilmaisuja oli runsaasti, lähes kolme neljästä vastaajasta kertoi kirjaston vaikuttavuuden liittyvän nimenomaan hyvinvoinnin lisääntymiseen. Kirjaston asiakkaat ovat asiakaspalautteissa ja kyselyissä pääosin hyvin tyytyväisiä saamaansa palveluun ja toisaalta valmiina koko ajan puolustamaan omaa kirjastoaan. Tämänkin tutkimuksen aineisto on hyvin kirjastomyönteistä mikä on huomioitava tuloksia tarkasteltaessa.

Abstrahoinnin jälkeen aineistosta muodostui kolme pääluokkaa, jotka kuvaavat sitä vaikuttavuutta, mitä asiakkaat kirjastolla kokevat olevan. Luokat ovat: henkinen hyvinvointi, Menestys työelämässä, opinnoissa ja harrastuksissa sekä Kasvatus ja henkinen kasvu.

Kuva 4. Kirjaston vaikuttavuuden ulottuvuudet

Seuraavassa käydään läpi nämä kolme pääluokkaa. Kunkin osa-alueen kohdalla tuodaan esille tarinoissa esiintyneitä alkuperäisilmaisuja. Tutkittavista ilmoitetaan vastaajan sukupuoli (N = nainen tai M = mies) sekä vastaajan ikä, mikäli se on tiedossa. tarinat numeroitiin saapumisjärjestyksessä, kirjoittajatunnisteen alussa oleva numero on tämä saapumisnumero helpottamassa alkuperäiseen tekstiin palaamista.

Jotta voidaan todeta onko toiminnalla ollut haluttua vaikuttavuutta tulee vaikuttavuustutkimuksen tuloksia peilata asetettuihin strategisiin tavoitteisiin. Tässä tutkimuksessa tuloksia peilataan vuoden 2015 strategiaan, joka on otettu käyttöön vuonna 2011, näin voidaan havaita näkyvätkö menneen strategiakauden asetetut tavoitteet nyt käsillä olevassa tutkimusaineistossa.

Strategian mukainen toiminta-ajatus on ollut seuraava:

- Palvelemme asiakkaitamme tarjoamalla tietoa, elämyksiä ja kohtaamispaikkoja.
- Tuemme elinikäistä oppimista, henkistä kasvua ja hyvinvointia.
- Edistämme lukemista, sivistystä ja tietoyhteiskuntataitoja.

(Lahden kaupunginkirjasto 2011, 3)

Toiminta-ajatuksessa näkyvät kaikki tässä tutkimuksessa esille nousseet vaikuttavuusnäkökulmat: henkinen hyvinvointi, menestys työelämässä, opinnoissa ja harrastuksissa sekä kasvatus ja henkinen kasvu.

7.2.1 Henkinen hyvinvointi

Kirjaston vaikuttavuudella asiakkaiden hyvinvointiin on suuri merkitys yhteisölle, jossa kirjasto toimii. Kirjasto toimii turvallisena ja rauhallisena ympäristönä paitsi opiskeluun ja lukemiseen, se tarjoaa myös tiloja tavata ihmisiä ja osallistua tapahtumiin. Yhteisöön kuulumisen tunne edistää integroitumista yhteisöön ja sitä kautta yhteiskuntarauhaa. (Poll 2012, 125.) Hyvinvoinnin kasvaminen on yksi kirjaston vaikuttavuutta ilmentävistä seikoista sekä Pollin (2012, 122) että SFS-standardin (2016, 19) mukaan. Tutkimusaineisto siis tukee aiempia tutkimuksia aiheesta.

Kirjastonkäytön tuottama henkinen hyvinvointi näkyi tutkimusaineistossa monipuolisina ilmaisuina. Se oli koko aineistossa eniten esille tuotu vaikuttavuutta kuvaava alue, lähes kolme neljästä vastaajasta kertoi kirjaston vaikuttavuuden liittyvän nimenomaan hyvinvoinnin lisääntymiseen. Tarinoissa tuotiin esille seuraavia yläluokiksi nimettyjä hyvinvoinnin osa-alueita: rauhallinen tila, mahdollisuus rauhoittumiseen, etäännyminen arjen haasteista ja sosiaaliset kontaktit.

Henkisen hyvinvoinnin tukeminen sekä elämyksien ja kohtaamispaikkojen tarjoaminen on ollut kirjaston strategisena päämääränä, joten tältä osin toiminnan voidaan siis osoittaa tuottaneen toivottua vaikuttavuutta.

Kirjasto rauhallisena tilana nousi esille monissa tarinoissa. Mahdollisuus rauhoittua myös kodin ulkopuolella koetaan tärkeänä.

Kaipaen rauhaa, kun arki pienen lapsen kanssa alkaa tuntua huminana päässä.
Täällä voin olla ja rentoutua. 74 N30

On ihmeellistä istua rauhallisessa nurkkauksessa uusi, avaamaton kirja käsissä ja katsella ulos. Olo on kiireetön ja kotoisa, vaikka lasiseinän takana ihmiset ryntäilevät ja autot viuhkuvat. 6 M 19

Tarinoissa kirjasto näyttäytyy paikkana, jossa voi hetkeksi paeta arkea ja sen mahdollisia haasteita. Erityisesti aineistoihin uppoutuminen auttoi etääntymään omista huolista ja vaikeista elämäntilanteista. Tarinoissa tuotiin esille hyvinkin henkilökohtaisia terveyteen liittyviä tilanteita, joihin kirjoittaja koki kirjaston aineistoinen tuoneen helpotusta.

Kirjaston rauhallisuus, kaunis sisustus ja värikkyys mahdollistavat siellä viihtyvyyden, ja uppoutumisen unelmiin ja tietoon, häivyttäen omat huolet ja kehon rempat! 69 N70

Kuolemantapausten ohella oma fyysinen (no, myös psyykinen) terveyteni reistaili monin tavoin. Näin jälkikäteen arvioiden kirjat pitivät minut tuolloin järjissäni. Kun olin sairauslomalla töistä, kävelin useasti viikossa paikalliseen kirjastoon lainaamaan kassitolkulla eri aihepiirejä koskevia kirjoja. Suht säännöllisen ulkoilun ohella uppoutuminen kirjoihin etäännytti minut murheistani ja vaivoistani. 121 N 61

Osa koki kirjaston paikkana joka maksuttomana tarjoaa tilan, johon voi mennä ilman suunnitelmia viettämään aikaa. Erityisen tärkeänä tämän kokevat työelämän ulkopuolella olevat. Kuten edellisessäkin esimerkissä, kirjastossa käynti saa myös lähtemään ulos ja tuo viikkoon ja päiviin kaivattua rytmiä.

Olen ollut työtön, joten minulla ei varsinaisesti ole päivärytmiä. Olen kuitenkin huomannut, että kirjastossa vierailu tuo päiviin lisää sisältöä ja jopa jonkinlaista rytmiä. 78 N 22.

Ilman kirjastoa olisin varmaan masentunut. Ilman sitä ei olisi useinkaan syytä lähteä ulos, kun kaupoissa tai kahviloissa ei ole varaa käydä. 18 N 32

Kirjasto tuo tervetullutta omaa aikaa kirjoittajille. Omaksi ajaksi kirjoittajat kokivat paitsi irtautumisen arjesta tai työstä, myös opiskelun omassa rauhassa.

Kirjasto oli viime syksynä minulle, vauhalleni ja hänen kummilleen hyvin tärkeä kohtaamispaikka. Minä kävin viikoittain soittamassa pianoa musiikkihuoneessa ja koin upeita hetkiä soittaessani, kun taas pieni poikani nautti lastenosaston leikkিতienoosta, erityisesti halittavan isosta myyrä-pehmosta, onnellisen kummitädin vahtiessa. 9 N 32

Sen lisäksi, että kirjastosta haetaan omaa aikaa, kirjasto koetaan paikkana, jossa voi aidosti olla oma itsensä, ilman ulkopuolista painetta. Tälle kokevat tarvetta niin nuoret vastaajat kuin aikuisetkin.

Kun tarvitsee aikaa ja paikkaa jossa kukaan ei kiinnitä liikaa huomiota, jossa on lupa olla oma itsensä. 56 N56

On kivaa kun voi koulun jälkeen vaan olla oma itsensä. 24 N11

7.2.2 Menestys työelämässä, opinnoissa ja harrastuksissa

Yksi kirjaston vaikuttavuutta kuvaavista asioista on kirjastokäyttäjien parempi menestys työelämässä, opinnoissa sekä harrastuksissa (Poll 2012, 124). Opiskelun ja tiedonsaannin tukeminen on myös kirjaston lakisääteinen tehtävä (Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016, 2016). Kirjasto tukee oppimista ja opiskelua monin tavoin aina lukutaidon kehittymisestä, monipuolisiin aineistoihin ja rauhallisiin tiloihin. Kirjaston aineisto mahdollistaa tutustumisen erilaisiin harrastuksiin sekä mahdollistaa lukuharrastuksen lisäksi mm. musiikin harrastamisen ja siinä kehittymisen tarjoamalla välineitä ja tiloja harjoitteluun.

Kirjaston strategiaan on kirjattu tavoitteeksi tarjota tietoa ja tukea elinikäistä oppimista. Kirjaston toiminta on tuottanut tutkimusaineiston mukaan haluttua vaikuttavuutta. Vastaajat kokevat hyötynensä niin kirjaston aineistosta kuin tiloista ja asiantuntevasta palvelustakin opinnoissaan ja työssään.

Kirjastoa vapaa-aikanaan käyttävät osaavat aineiston mukaan hyödyntää kirjastoa työelämässäänkin. Samoin lapsuudesta saakka kirjastoa käyttäneille kirjastonkäyttö oli luontevaa myös opiskeluvaiheessa.

Parhaimmillaan oman työpaikkani vieressä oleva lähikirjasto on oman työni edesauttaja, rikastuttaja sekä monipuolistaja. Kirjaston henkilökuntaa voisin pitää kollegoinani, sillä meillä on yhteinen missio. 106 N40

Minusta tuli henkilö, joka pitää vanhuksille viriketoimintaa Lahden viidessä eri palvelutalossa. Kun sain työkuviot eteen ja haasteen sitä aloitella, mietin, mikä on se tietolähde, josta saan vinkkejä?... Sain silloin paljon apua kirjastosta työhöni. 30 N

Kirjaston rooli opintojen etenemisessä nähtiin merkittävänä erityisesti aineiston maksuttoman saatavuuden sekä rauhallisen opiskelutilan vuoksi. Kirjasto koetaan häiriöttömäksi tilaksi keskittyä opiskeluun, kun se syystä tai toisesta esimerkiksi kotona on vaikeaa. Kirjastotilan viihtyisyys ja ilmapiiri koettiin opiskelua tukevana ja motivoivana.

Koululaisena tein- (jouduin kotiolojen takia) tekemään läksyt kirjaston rauhassa. 14 N

Itse, kun en pystynyt rahatilanteeni takia ostamaan oppikirjaa, kävin kirjastossa lainaamassa alueeseen liittyviä kirjoja ja pääsin kokeen läpi. Ilman kirjastoa en olisi saanut kirjoja, enkä olisi edennyt opinnoissani. 116 N17

7.2.3 Kasvatus ja henkinen kasvu

Mielenkiintoinen vaikuttavuutta kuvaava mutta sekä kirjaston oman strategian että kirjastolain ulkopuolelle jäävä näkökulma on kirjaston rooli kasvatuksen tukijana. Tämän kaltaista tarkoituksetonta ja ennalta-arvaamatonta vaikuttavuutta voi syntyä ilman, että siihen erityisesti pyritään. Kirjasto nähdään kasvatuksen tukena sekä henkilökunnan kasvattajarooleina että kirjastoaineiston hyödyntämisenä kotona tehtävän kasvatustyön tueksi. Tarinoissa tuotiin esille kirjastoa paikkana, jossa tuli osata käyttäytyä asiaan kuuluvasti, rauhallisesti ja hiljaisesti. Näitä kokemuksia oli erityisesti iäkkäämmillä kertojilla. Kirjastoa pidetään turvallisenä kodin ulkopuolisena ympäristönä, jossa lapset luontevasti oppivat sosiaalisia taitoja ja kykyjä toimia itsenäisesti. Kirjasto on paikka, jossa lapset voivat turvallisesti viettää aikaa ikätasonsa mukaisesti myös ilman vanhempia.

Uskon, että ajan viettäminen kirjastossa opetti myös käyttäytymään kodin ulkopuolella vieraiden ihmisten kanssa. 106 N40

Television ohjelmatarjonnan sijaan meillä katsotaan lasten elokuvia ja sarjoja, joita lainaamme kirjastosta. Näin ollen voi varmistaa, että ohjelma on lapsen silmille sopivaa. 15 N

Henkisen kasvun tukeminen ja mahdollistaminen sekä sivistyksen edistäminen sen sijaan on kirjattu kirjaston strategiaan ja esille tuleva vaikuttavuus on sikäli ennakoitua ja toiminnalla aikaan saatua. Tutkimusaineiston mukaan vaikuttavuutena nähdään ajatusmaailman laajentuminen jonka mahdollistaa vapaa, maksuton pääsy aineistoihin. Se antaa mahdollisuuden tutustua monipuolisesti eri aiheisiin ja laajentaa omaa ajattelumaailmaa. Aineiston laaja-alaisuutta arvostavat kaikenikäiset vastaajat. Kirjasto tarjoaa lähes loputtomasti vaihtoehtoja itsensä kehittämiseksi ja tuo kaupallisten medioiden tarjontaan vaihtelua.

En ikinä olisi oppinut yhtä paljon maailmasta jos kaikki kuluttamani media olisi tullut koulusta tai kotoa. 117 /N17

Oheisessa taulukossa on jaoteltu tässä tutkimuksessa esiin tulleet vaikuttavuuden ulottuvuudet Lahden kaupunginkirjaston toiminta-ajatuksen, SFS-standardin sekä kirjastolain näkökulmasta. Kaikissa tavoitteet ovat hyvin yhteneviä nyt saatujen tutkimustulosten kanssa.

Taulukko 2. Tutkimustuloksien vertailu

Vaikuttavuus tämän tutkimuksen mukaan	Henkinen hyvinvointi	Menestys työssä, opinnoissa ja harrastuksissa.	Kasvatus ja henkinen kasvu	
Lahden kaupunginkirjaston strategia 2015 ja kirjaston toimintajatus 2016	Tuemme elinikäistä oppimista, henkistä kasvua ja hyvinvointia .	Edistämme lukemista, sivistystä ja tietoyhteiskuntataitoja. Palvelemme asiakkaitamme tarjoamalla tietoa, elämyksiä ja kohtaamispaikkoja.	Palvelemme asiakkaitamme tarjoamalla tietoa, elämyksiä ja kohtaamispaikkoja. Tuemme elinikäistä oppimista, henkistä kasvua ja hyvinvointia.	Edistämme lukemista, sivistystä ja tietoyhteiskuntataitoja .
ISO-SFS 16439	henkilökohtaisen hyvinvoinnin kasvu	menestys tutkimuksessa, opiskelussa ja työuralla taitojen muutos	asenteiden ja käytöksen muutos	
Laki yleisistä kirjastoista 1492/2016		Edistää tiedon saatavuutta ja käyttöä Edistää mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen.	Edistää lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa. Edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin.	Edistää aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.

7.3 Tutkimuksen ulkopuolelle jäävä vaikuttavuus

Tutkimuksen tulokset perustuvat saapuneisiin tarinoihin ja niistä tehtyyn analyysiin. Tästä johtuen tuloksista puuttuvat ne mahdollista vaikuttavuutta ilmentävät asiat, joista osallistuneet kirjoittajat eivät kertoneet.

Selkeä osa-alue, jota tarinoissa ei mainittu, mutta joka kirjastoissa tunnustetaan yhdeksi vaikuttavuutta ilmentäväksi seikaksi, on kirjastojen tarjoama tuki erilaisten verkkopalveluiden ja it-laitteiden käytössä. Aktiivisena kansalaisena toimimisen tukeminen on kirjattu tavoitteeksi uuteen kirjastolakiinkin. Nämä taidot lisäävät kuntalaisten yhdenvertaisuutta ja vahvistavat kuntalaisten tietoyhteiskuntataitoja. Tätä työtä kirjastoissa tehdään sekä

ohjattuna erilaisilla kursseilla että asiakkaiden henkilökohtaisena opastamisena. Toisaalta tämäkin kirjaston tehtävä voidaan laajasti tulkiten katsoa kuuluvaksi vaikutustee-
maan Kasvatus.

Myöskään kirjastonkäytön mahdollisesta negatiivisesta vaikuttavuudesta ei löytynyt vii-
teitä aineistosta. Mahdollista muuhun elämään liittyvää ajankäytön haastetta voidaan
kuitenkin havaita oheisista tekstinäytteistä.

Minut voi suunnilleen "bongata" joka päivä kirjastosta kesälomalla ja kouluarkena
niinä tiettyinä päivinä joita voi olla useita. 120/N14

Alakouluikäisenä minulla oli muutama hyvin rakas kirjasarja, joiden kaikki osat luin
liioittelematta kymmeniä kertoja. Tuolloin lukeminen oli miltei pakonomaista.
105/N17

Muuta mahdollista negatiivista vaikuttavuutta voisi olla esimerkiksi kirjaston laitteiden ja
aineiston käyttö sopimattomiin tarkoituksiin tai esimerkiksi koulupäivän vietto koulun si-
jaan mieluummin kirjastossa. Tämän kaltainen vaikuttavuus saataisiin esille haastattelu-
tutkimuksen tai havainnoinnin avulla.

7.4 Ryhmähaastattelu

Tämä kehittämistyö tehtiin Lahden kaupunginkirjaston toimeksiannosta. Saatujen tulosten läpikäymiseksi ja mahdollisten toimenpiteiden suunnittelemiseksi järjestettiin ryhmä-
keskustelu, johon osallistuivat kirjastotoimenjohtaja Marja Malminen, palvelupäällikkö
Marja Haapaniemi sekä palvelupäällikkö Salla Palmi-Felin. Ryhmä muodostettiin siten,
että se oli mahdollisimman homogeeninen, jotta kaikki ymmärtävät esitetyt kysymykset
ja käsitteet samalla tavalla ja kaikilla on kokemusta tutkittavasta aiheesta (Eskola & Suo-
ranta 1998, 96). Ryhmähaastattelun tai focusryhmähaastattelun avulla pyritään tutki-
muksen jälkeen syventämään saatua tietoa. Menetelmää käytetään usein täydentämään
jotain toista tutkimusmenetelmää, kuten tässä tutkimuksessa. (Mäntyranta & Kaila 2008,
1507.) Haastattelu käytiin teemahaastatteluna, jossa haastattelun teema oli etukäteen
määritelty. Haastattelun aikana haastattelijan esittämät kysymykset eivät olleet tarkkoja
vaan ainoastaan keskustelua ohjailevia. (Eskola & Suoranta 1998, 86.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö on määritellyt ulottuvuuksia, joilla kulttuurin ja kulttuuripoli-
tiikan yhteiskunnallista vaikuttavuutta voidaan arvioida. Näitä ulottuvuuksia voidaan so-
veltaa kehitettäessä arviointitoimintaa ja asetettaessa seurantamittareita. (Opetus- ja

kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025 2017, 38.39.) Keskustelussa todettiin kuitenkin, että vielä tavoiteltavista kirjastojen vaikuttavuuden ulottuvuuksista ei ole tehty kansallista linjausta. Myöskään selkeitä ohjeita miten vaikuttavuutta tulisi mitata esimerkiksi todennettaessa uudessa kirjastolaisissa määriteltyjen tehtävien toteutumista, ei ole laadittu. Uuden kirjastolain tehtävien toteuttamiseksi tulisi määritellä mittarit, joilla niiden toteutumista voitaisiin mitata. Keskustelussa oltiin yksimielisiä siitä, että pelkät määrälliset mittarit eivät kuitenkaan riitä mittaamaan kirjaston toiminnan laatua saati vaikuttavuutta. Määrällisiä mittaristoja tulisi uudistaa ja luoda rinnalle laadullisia mittaustapoja. Kirjastojen vaikuttavuuden arvioinnin menetelmät ja toimenpiteet -standardi antaa osaltaan esimerkkejä ja viitteitä siitä miten vaikuttavuutta voidaan mitata, mutta kansallista kirjastojen yhteistä keskustelua ja laajempaa tutkimusta aiheesta toivottiin.

Kirjaston vaikuttavuuden ulottuvuuksia tulisi tuoda erityisesti päättäjien tietoon jatkuvasti ja mieluiten ennakoivasti. Esimerkkeinä toteutustavoiksi keskustelussa nostettiin sähköisen uutiskirjeen käyttäminen ja asiakastarinoiden jakaminen esimerkiksi sosiaalisessa mediassa. Välineestä riippumatta todettiin, että viestinnän sisällön tulee olla päättäjille kohdennettua. Esimerkiksi nostettiin kirjastojen ja muiden kunnan toimijoiden yhteistyö, joka toteutuu monella tavalla, esimerkiksi tapahtumissa ja esinelainauksessa, mutta jää usein kertomatta. Toimialojen yhteistyö osoittaa osaltaan kirjastojen yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Asiakasviestinnän tueksi ehdotettiin luotavaksi infograafi, jossa vaikuttavuuden eri teemat olisi sijoitettu asiakashahmon muotoon. Tätä voisi hyödyntää monenlaisessa viestinnässä niin oman henkilökunnan koulutuksissa, päättäväviestinnässä kuin suoraan asiakkaillekin. Teemalla ”hyvinvoiva kuntalainen” syntynyt ajatus kiteyttää tämänkin tutkimuksen esille tuomat vaikuttavuuden ulottuvuudet henkinen hyvinvointi, kasvatus ja henkinen kasvu sekä menestys työelämässä ja opinnoissa.

Keskustelussa tuotiin esille näkökulma, jossa kirjastolaiset olettavat omalla toiminnallaan olevan nimenomaan positiivista vaikuttavuutta vaikka sitä ei ole mitenkään erityisesti todennettu. Tämän näkymättömän vaikuttavuuden esille tuominen otettiin kehittämistoimenpiteeksi tuleville vuosille. Sovittiin, että laadullista palautetta kerätään jatkossa mm. tapahtumakävijöiltä ja opettajilta lyhyin haastatteluin ja vaikuttavuutta osoittavin kyselyin. Numeerisen tiedon lisäksi tarvitaan asiakkaiden kokemuksia siitä, millaista vaikuttavuutta kyseinen toiminta, palvelu tai tila on heissä aikaansaanut.

Haasteena keskustelijat pitivät kirjaston omien tavoitteiden konkretisoinnin lisäksi sen määrittelemistä mitä ja millaista vaikuttavuutta tavoitellaan. Todettiin, että kirjastot palvelun tuottajina keskittyvät suunnittelemaan lähinnä erilaisia palveluja asiakkaille ja mitaamaan niiden vaikuttavuutta, kun ajatusmalli tulisi olla päin vastainen: olisi määriteltävä millaista vaikuttavuutta tavoitellaan ja muotoilla sen jälkeen palveluita ja tiloja, jotka mahdollisimman hyvin edesauttaisivat halutun vaikuttavuuden saavuttamista. Kuten tämänkin tutkimuksen aineistosta käy ilmi, samaan vaikuttavuuteen, esimerkiksi henkisen kasvun kokemukseen, on mahdollista päästä kirjastopalvelujenkin avulla usealla tavalla: joku kaipaa fyysistä aineistoa oman kasvunsa tueksi, toiselle osallistuminen kirjaston tapahtumiin antaa enemmän. Kirjastoissa tulisikin tunnistaa toiminnot ja palvelut, jotka tuottavat samanlaista vaikuttavuutta. Tämän jälkeen olisi helpompaa arvioida mille vaikuttavuuden osa-alueelle jatkossa on panostettava resursseja.

Kirjaston valitsemien vaikuttavuusteemojen avaaminen henkilöstölle ja niistä avoimesti ja oikea-aikaisesti keskusteleminen koettiin ryhmässä tärkeäksi. Henkilöstön sitouttamisessa ja erityisesti muutostilanteissa olisi tärkeä keskustella mihin suunnitteilla olevilla toimenpiteillä pyritään. Henkilöstö sitoutuu paremmin toimimaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti, kun se on ollut mukana luomassa toimenpiteitä tavoitteen toteutumiseksi. Kokonaiskuvan ja päämäärän selkiyttäminen auttaa ymmärtämään oman työn merkityksen ja sen vaikutukset kokonaisuuteen. Keskustelussa todettiin, että vaikuttavuudesta keskustelemiselle on varattava aikaa henkilöstön kanssa.

Keskustelussa käsiteltiin tutkimuksessa esille tullutta näkökulmaa kirjastosta turvallisenä ja rauhallisena paikkana. Osaksi turvallisuuden kokemusta nostettiin kaikkien yhtäläinen mahdollisuus halutessaan käyttää aineistoa ja osallistua toimintaan. Tietoisuus siitä, että kirjastopalvelu on maksutonta ja laaja aineisto tarvittaessa aina saatavilla lisää turvallisuuden tunnetta. Keskustelussa tuotiinkin esille huoli siitä, miten jatkossakin taataan tämä mahdollisuus, jos pelkkää käyttöastetta pidetään edelleen mittarina kokoelmien laadulle. Myös supistuvat aukioloajat kaventavat mahdollisuutta käyttää kirjastoa tilana silloin, kun siihen on itsellä tarve. Kuntalaisten samanarvoinen kohtelu tuli esille esimerkiksi kirjastojen vaikutuksesta yhteiskuntarauhaan. Tutkimusaineistossakin kirjasto nähdään paikkana, johon lähteminen rytmittää päivää ja mahdollistaa sosiaalisia kontakteja, jotka muuten ehkä jäisivät vähäisiksi. Keskustelijat olivat yksimielisiä siitä, että kirjaston rooli tulisikin nähdä nykyistä enemmän hyvinvoinnin edistäjänä.

8 POHDINTAA

Vaikuttavuutta tutkittaessa tulisi aina selvittää, ovatko tulokset todella syntyneet oletetun toiminnan vaikutuksesta. Yksi tapa vahvistaa tuloksien oikeellisuutta on alistaan ne Hehenberkin ym. (2013, 35) esittämille kysymyksille (tämän tutkimuksen sivulla 16). Vastausten avulla voidaan todeta, onko saavutettu vaikuttavuus todella syntynyt oletetusta toiminnasta, tässä tapauksessa kirjastonkäytöstä.

Melko selvästi kirjaston aikaan saamaksi vaikuttavuudeksi voidaan katsoa kirjastotilan tuottama lisäys hyvinvointiin. Vastaavaa julkista mutta silti riittävän yksityisyyden mahdollistavaa tilaa ei ole tarjolla muilla toimijoilla. ”Yhdessä yksin” olemisen tarve nousi tarinoista useaan kertaan esille. Myös luontaisten sosiaalisten kontaktien luominen on helppoa kirjastokäynnillä, tosin muutkin yhteisölliset tapaamiset, kerhot ja muu toiminta tuottaisi todennäköisesti saman tuloksen.

Myös maksuttoman kokoelman myötä parantunut menestys työelämässä ja opinnoissa on asia, joka voidaan katsoa hyvinkin kirjaston aikaan saamaksi vaikuttavuudeksi. Vapaa-ajan tiedontarpeiden osalta internetistä saatava tieto voi olla riittävää ja on joiltain osin syrjäyttänytkin kirjaston arkitiedonlähteenä. Opintoihin ja työhön liittyvät tiedontarpeet ovat kuitenkin sen luonteisia, että ne vaativat jäseneltyä kokoelmaa, tiettyjen teosten saatavuutta sekä pääsyä laajasti erilaisiin tutkimusaineistoihin mm. e-aineistojen välityksellä, näin laajan pääsyn tietoon voi tarjota ainoastaan kirjastopalvelu.

Entä olisiko tutkimuksen mukainen kasvatusvaikutus saatu aikaan ilman kirjastoa? Kirjoittajien mukaan kirjasto koetaan turvalliseksi ympäristöksi, jossa lapsi ja nuori voi viettää aikaa, oppia sosiaalisia taitoja ja toimia ikänsä mukaisesti itsenäisesti. Kodin ja koulun lisäksi vastaavia paikkoja ovat esimerkiksi iltapäivätoiminta, harrastukset tai nuorisopalvelun toiminnot ja tilat. Tältä osin on siis vaikeampaa todeta, että nimetty vaikuttavuus olisi syntynyt pelkästään kirjaston käytön myötä.

Kirjoittajien kuvaama mahdollisuus omaan henkiseen kasvuun taas mahdollistuu laajan, moniäänisen ja maksuttoman kokoelman ja tapahtumatarjonnan myötä. Kirjaston käyttö mahdollistaa lähes rajattoman pääsyn erilaisiin tiedonlähteisiin ja tuo saataville uusia näkökulmia aiheisiin. Vastaavan laajuisen aineiston hankkiminen ilman kirjastoa olisi haastavaa ja kallista.

Pääosin tutkimuksessa esiin tulleet seikat siis ovat nimenomaan kirjaston aikaansaamaan vaikuttavuutta. Kuten aiemmin todettua, vaikuttavuus voi kuitenkin olla myös negatiivista. Kirjastonkäyttö on saattanut syrjäyttää jotain sellaista toimintaa, jolla olisi myös ollut positiivista vaikuttavuutta kirjoittajalle. Vähemmän aikaa kirjastossa viettävä lapsi olisi saattanut hakeutunut esimerkiksi urheilujoukkueeseen ja saanut vastaavia itsenäistymisen kokemuksia ja turvallisen ympäristön kodin ja koulun lisäksi. Masennukseen taipuvainen henkilö olisi saattanut löytää elämänilon esimerkiksi seurakunnan toiminnan tai uuden harrastuksenkin kautta. Vaikuttavuuden tutkiminen on haastavaa ja tulokset usein tulkinnanvaraisia. Samansuuntaisten kertomusten toistuminen kuitenkin vahvistaa viestiä siitä, että kirjoittajat kokevat nimenomaan kirjaston vaikuttaneen heidän elämänsä tutkimuksen osoittamalla tavalla.

9 LOPUKSI

Tämän tutkimuksen tarinat kertovat omalta osaltaan asiakkaiden kokemuksista, mutta on muistettava, että tämän kaltaiseen kilpailuun kirjoittaja on aina poikkeusyksilö: kirjoittajaa ei motivoi pelkkä kilpailu vaan hänellä on tarve kirjoittaa (Ross 1987, 30-31.) Tarinat eivät siis edusta koko asiakaskuntaa. Tulosten yhteneväisyys aiempiin tutkimuksiin kuitenkin vahvistaa sitä näkemystä, että asiakkaat todella arvostavat kirjastossa mahdollisuutta rauhoittumiseen, henkiseen kasvuun ja opiskeluun mutta myös viihtymiseen ja vapaa-ajan viettoon.

Kirjastojen tehtäväkenttä laajenee ja pirstaloituu. Kansalaisena toimimisen edellytyksien vahvistamista ollaan ojentamassa kirjaston tehtäväksi, uusimpana kansalaisten verkkoasiointisivusto Suomi.fi, jonka käytönopastus kansalaisille näyttää lankeavan kirjastoille kuin itsestään. Serola ja Vakkari (2011, 100) kuitenkin muistuttavat, että ennen kuin kirjastot voivat tätä tehtäväkenttää hoitaa, nämä asiakkaat on saatava kirjaston asiakkaiksi. Tilanne on haastava mutta onnistuessaan toiminta tuo kirjastoille uudenlaista vaikuttavuutta, joka vielä jäi tämän tutkimuksen kertomusten ulkopuolelle.

Kirjaston vaikuttavuudesta olisikin tarpeen tehdä laajempi, kansallinen tutkimus. Suomen kirjastoseura on teettämässä tutkimusta kirjastojen taloudellisesta vaikuttavuudesta. Vaikuttavuutta tulisi tutkia lisäksi kohdennetusti kirjaston eri palveluiden ja asiakasryhmien osalta, jotta saataisiin tietoa siitä, mitä palveluita ja toimintoja kirjastojen tulisi edelleen tuottaa ja kehittää, jotta toivottu vaikuttavuus toteutuisi jatkossa. Vaikuttavuuden tutkiminen ei ole ongelmatonta, mutta sen tulokset auttavat osoittamaan toiminnan merkityksen sekä palvelun käyttäjille että ympäröivälle yhteisölle.

Kirjastojen on katsottava toiminnassaan eteenpäin ja pyrittävä ennakoimaan asiakkaidensa tulevia tarpeita. Rohkeita kokeiluja palvelutoiminnassa tarvitaan. Lopulta tulisi kuitenkin muistaa, että kirjasto on olemassa vain asiakkaita varten. Serolan ja Vakkarin (2011, 7) hyötytutkimuksen mukaan kirjallisuudesta ja taiteesta nauttiminen sekä itsensä kehittäminen ovat asiakkaille tärkeimpiä syitä käyttää kirjaston palveluita. Myös Lahden kaupunginkirjastossa keväällä 2017 toteutetun asiakastyytyväisyyskyselyn mukaan mahdollisuus sivistykseen ja henkiseen kasvuun sekä tieto ja opastus ovat edelleen kirjaston tärkeimmät tehtävät. Kirjaston toivotaan jatkossakin keskittyvän kauno- ja tietokirjallisuuden tarjontaan. (Lahden kaupunginkirjasto 2017b.) Kirjastoilla on kilpailuvaltti, jota kellään muulla toimijalla ei ole: tila ja toimintaympäristö, joka mahdollistaa jokaiselle

kuntalaiselle samanlaisen mahdollisuuden oman henkisen hyvinvoinnin ylläpitämiseen ja kasvuun. Tämän mahdollistavat sekä rauhoittumiseen ja omaan aikaan soveltuvat tilat että ammattitaidolla hoidettu kokoelma jota myös aktiivisesti markkinoidaan asiakkaille. Kirjastoilla on vaikuttavuutta asiakkaiden elämään. Asiakkaan omin sanoin: ”Parhaimmillaan kirjasto viihdyttää ja auttaa opiskelua ja työtä. Kirjasto inspiroi, auttaa ja haastaa.”

LÄHTEET

- Aabø, S. 2005. Are public libraries worth their price? A contingent valuation study of Norwegian public libraries. *New Library World*, Vol. 106 Iss 11/12 pp. 487-495
- Aabø, S., Audunson, R. & Vårheim, A. How do public libraries function as meeting places? Viitattu 4.4.2017 https://www.researchgate.net/publication/257244609_How_do_public_libraries_function_as_meeting_places
- Aistrich, M. 2014. Kannattaako vaikuttavuutta yrittää mitata? Viitattu 8.2.2017 <http://www.sitra.fi/artikkelit/hyvinvointi/kannattaako-vaikuttavuutta-yrittaa-mitata>
- Alasutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. 4. uud. p.. - Tampere: Vastapaino
- British Library. 2004. Measuring our value. *British Library Annual Report 2003/2004*. Viitattu 4.4.2017 <http://www.bl.uk/aboutus/annrep/2003-2004/31annualreport.pdf>
- Bureau of Business and economics research. 2011. Minnesota public libraries: economic benefits and return on investments. Viitattu 4.4. 2017 http://melsa.org/melsa/assets/File/Library_final.pdf
- Calvert, P. & Goulding, A. 2015. Narratives and stories that capture the library's worth A qualitative approach to measuring value and impact in New Zealand's libraries. *Performance Measurement and Metrics*, Vol. 16 Iss 3 pp. 276-288
- Dahler-Larsen, P. 2005. Vaikuttavuuden arviointi. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Eskola, E. (toim.). 2002. Toinen koti. Lahden kirjasto muistoissani. Lahti: Lahden kaupunginkirjasto-maakuntakirjasto.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Vastapaino.
- Florida. 2004. Taxpayers return on investent in Florida public libraries. Viitattu 4.4.2017 <http://roi.info.florida.gov/Home/DownloadStudy>
- Grönfors, M. 1982. Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät. 2. painos. Helsinki: WSOY.
- Haapaniemi, M., Rohkimainen, S. & Kortelainen, T. 2012. Uusien kirjastopalvelujen vaikuttavuus. Arviointitutkimus Tietoyhteiskunnan tilat ja sisällöt –hankkeessa. Oulu: Oulun yliopisto.
- Hehenberg, L.; Harling, A.-M. & Scholten, P. 2013. A Practical Guide to Measuring and Managing Impact. The European Venture Philanthropy Association (EVPA).
- Hernon, P. 2002. Outcomes are key but not the whole story. *The journal of academic Librarianship*, Volume 28. Number 1, pages 54-55
- Hirsjärvi, S.; Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13.-14., osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hyvärinen, M. Kertomuksen tutkimus. Viitattu 10.1.2017 <http://www.uta.fi/yky/yhteystiedot/henkilokunta/mattikhyvarinen/index/Kerronnallinen%20tutkimus.pdf>
- Hyvärinen, M. & Löyttyniemi, V. 2005. Kerronnallinen haastattelu. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. Haastattelu, tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 189-190

Jochumsen, H., Rasmussen, C. H. & Skot-Hansen, D. 2012. The four spaces –a new model for the public library. *New Library World*, Vol. 113 Issue: 11/12, pp. 586-597.

Johansson, S.-M. 2014. Mittaamattoman arvokasta? Taiteen ja kulttuurin vaikutustutkimuksia ja –metodologioita. Taideyliopisto: Helsinki.

Järvinen, P. & Järvinen, A. 2011. Tutkimustyön metodeista. 2., uudistettu painos. Tampere: Tampereen yliopistonpaino Oy

Kaisti, H. 2014. Yllättävän hyvä kirjasto! –Ehdotus Hämeenlinnan, Kouvolan ja Lahden kirjastojen laatukäsikirjaksi. 2014. Loppuraportti hankkeesta Laatu ja tuottavuutta kirjastopalveluille verkostoituen – Hämeenlinnan, Kouvolan ja Lahden kirjastojen laatuja järjestelmähänke 2012-2013 Viitattu 4.4.2017 https://vanamo.verkkokirjasto.fi/c/document_library/get_file?uuid=1334f865-8d6c-4fd0-9fd1-7f85a3e38b16&groupId=10448

Kananen, J. 2008. Kvali: kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kiviniemi, K. 2015. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) *Ik-kunoita tutkimusmetodeihin 2: näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtö-kohtiin ja analyysimenetelmiin*. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 77.

Ko, Y.M., Shimb, W., Pyoc, S, Changd, J.S. & Chung, H.K. An economic valuation study of public libraries in Korea. Viitattu 4.4.2017 <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0740818812000060>

Korpisaari, J. & Lovio, M. (toim.) 2000. Kirjasto muutti elämäni. Kirjasto mukana elämässä. Helsinki: Suomen kirjastoseura.

Käytsä täällä usein. 2012. Turun kaupunginkirjasto. Viitattu 4.4.2017 https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/Loppuraportti_K%C3%A4yts%C3%A4%20t%C3%A4%C3%A4ll%C3%A4%20usein_asiakastutkimus_1.pdf

Lahden kaupunginkirjasto. 2011. Lahden kaupunginkirjaston strategia 2015. Lahti: Kirjasto- ja tietopalvelut. Lahden kaupunki. Sivistystoimiala.

Lahden kaupunginkirjasto. 2017a. Toimintakertomus. Viitattu 11.4.2017

Lahden kaupunginkirjasto. 2017b. Lahden kaupunginkirjaston asiakaskysely 2017.

Laitinen, M. Kirjastojen muuttuva toimintaympäristö haastaa perinteiset mittaustavat. Viitattu 8.2.2017. <http://vaikuttavuus.kirjastot.fi/vaikuttavuuden-mittaaminen.html#.WJsillXyjlU>

Laki yleisistä kirjastoista. 1492/2016 Annettu Helsingissä 29.12.2016. Saatavilla sähköisesti osoitessa <http://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2016/20161492>

Lounasvuori, E. & Sarmela, M. 2016. Kirjastopalveluiden vaikuttavuutta tutkitaan tilastollisilla työkaluilla. Teoksessa *Hyötyä, tietoa, elämyksiä –kirjaston vaikuttavuuden ulottuvuuksia*. Helsinki: Kuntaliitto, 69-78

Martin Prosperity Institute. 2013. So much more: the economic impact of the Toronto Public Library on the City of Toronto. Viitattu 4.4.2017 http://martinprosperity.org/media/TPL%20Economic%20Impact_Dec2013_LR_FINAL.pdf

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 3., uudistettu painos. Helsinki: International Methelp Ky.

Miles, M. B; Huberman, A.M. & Saldaña, J. 2014. *Qualitative data analysis: a methods sourcebook*. 3. edition. California: Sage Publications , Inc.

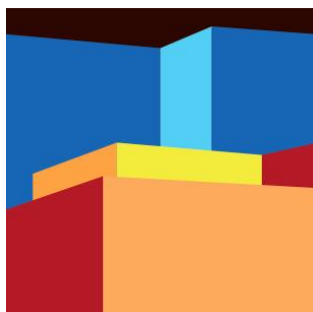
- Mäntyranta, T. & Kaila, M. 2008. Fokusryhmähaastattelu laadullisen tutkimuksen menetelmänä lääketieteessä. *Duodecim* 124:1507-13.
- Nummela, M. 2008: Kirjastojen kansallinen asiakaskysely 2008. Helsinki: Kansalliskirjasto, kirjastoverkkopalvelut. Viitattu 11.4.2017 <http://docplayer.fi/7989302-Kirjastojen-kansallinen-asiakas-kysely-2008.html>
- Nunes, P.A.L.D., 2013. Contingent Valuation Method. Coastal Wiki. Viitattu 7.2.2017. http://www.coastalwiki.org/wiki/Contingent_Valuation_Method
- Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategia 2025. 2017. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:20. Viitattu 9.5.2017 <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79811/okm20.pdf>
- Poll, R. 2003a. Impact/Outcome Measures for libraries. *Liber quarterly*. nro 13. pp. 329-342
- Poll R. 2003b. Measuring impact and outcome of libraries. *Performance Measurement and Metrics*. Volume 4. Number 1. pp. 5-12
- Poll, R. 2012. "Can we quantify the library's influence? Creating an ISO standard for impact assessment", *Performance Measurement and Metrics*, Vol. 13 Iss 2 pp. 121-130
- Poll, R. 2014. "Did you enjoy the library? Impact surveys in diverse settings", *Performance Measurement and Metrics*, Vol 15 Iss ½ pp.4-12
- Poll, R. & Payne, P. 2006. Impact measures for libraries and information services. *Library Hi Tech*, Vol 24. No 4, pp 547-562
- Rajahonka, M. 2013. Vuorovaikutuksessa vaikuttamiseen Hyvinvointipalveluiden vaikuttavuus – caseja ja keinoja. Selvitys. Aalto yliopisto, Kauppakorkeakoulu, Pienyrityskeskus. Helsinki
- Ronkainen, S.; Pehkonen, L.; Lindblom-Ylänne, S. & Paavilainen, E. 2014. Tutkimuksen voima sanat. 1.-3. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Ross, J.P. 1987. Suomalainen elämä. Tutkimus tavallisten suomalaisten elämäkertoista. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Sandelius, N. (toim.) 2016. Hyötyä, tietoa, elämyksiä –kirjastojen vaikuttavuuden ulottuvuuksia. Helsinki: Kuntaliitto.
- Serola, S. & Vakkari, P. 2011. Yleinen kirjasto kuntalaisten toimissa; Tutkimus kirjastojen hyödyistä kuntalaisten arkielämässä. Helsinki: Opetus ja kulttuuriministeriö. Viitattu 4.4. 2017 <https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/OKM21.pdf>
- SFS-ISO 16439:2016. Tieto ja dokumentointi. Kirjastojen vaikuttavuuden arvioinnin menetelmät ja toimenpiteet. Helsinki: Suomen standardoimisliitto SFS ry
- Silverman, D. 2011. Interpreting qualitative data. 4th edition. London: Sage Publications Ltd.
- State Library of Queensland. 2013. The library dividend: a guide to the socio-economic value of Queensland's public libraries. Viitattu 4.4.2017 http://www.slq.qld.gov.au/__data/assets/pdf_file/0018/226143/the-library-dividend-summary-report.pdf
- Streatfield, D & Markless, S. 2009. What is impact assessment and why is it important?. *Performance Measurement and Metrics*, Vol. 10 Iss 2 pp. 134-141
- Syrjälä, L. Elämäkerrat ja tarinat tutkimuksessa. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2: näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 257.

Syrjäläinen, E., Eronen, A. & Värri, V-M (toim.). 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällysanalyysi. 6., uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Urquhart, C. & Turner, J. 2016. Reflections on the value and impact of library and information services. Performance measurement and metrics, Vol. 17 iss 1 pp. 5-28

Wikisanakirja. 2017. Viitattu 20.2.2017. <https://fi.wiktionary.org/wiki/vaikutus>

Lahden kaupunginkirjasto

KIRJOITA JA VOITA!

Haemme kertomuksia kirjaston vaikuttavuudesta.

Kerro, miten kirjasto vaikuttaa Sinun elämääsi. Miten kirjasto vaikuttaa vapaa-aikaasi, työhösi, opiskeluusi tai harrastuksiisi?

Voit pohtia myös miten kirjasto tulee vaikuttamaan elämääsi tulevaisuudessa.

Palauta kertomuksesi joko sähköpostilla (tanja.ojakangas@lahti.fi) tai lomakkeella kirjastoon 20.6.2016 mennessä.

Kaikkien osallistujien kesken arvotaan seuraavat palkinnot:

- iPad-tablettitietokone
- kirjabalkintoja

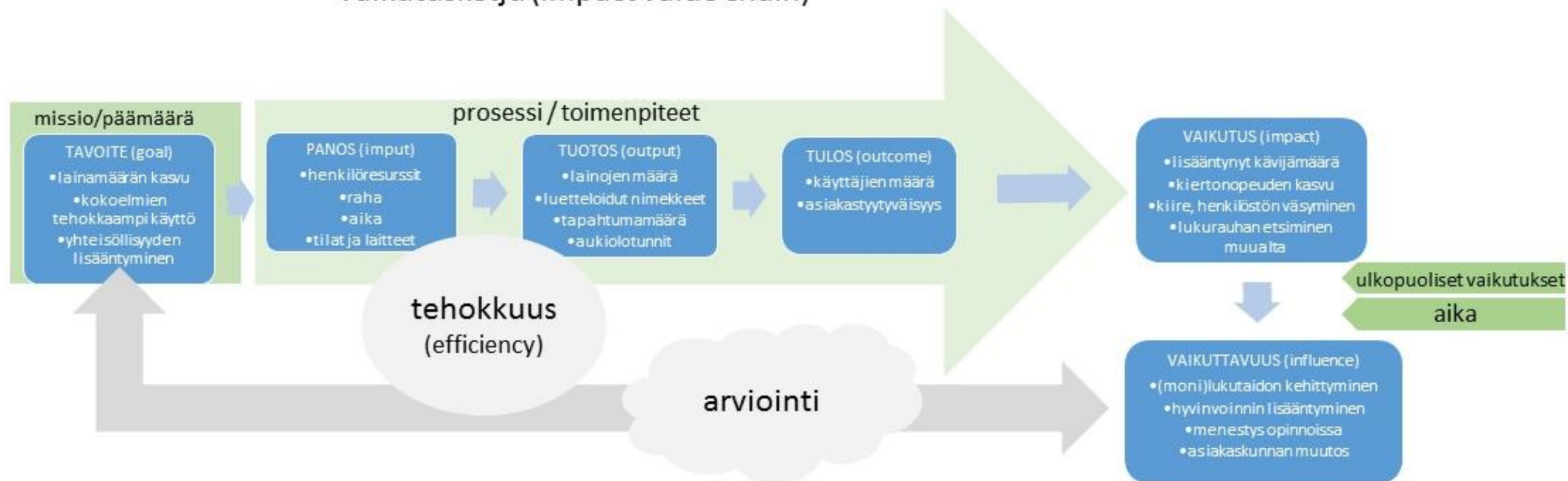
Kertomuksia hyödynnetään kirjastojen vaikuttavuutta tutkivassa Turun Ammattikorkeakoulun YAMK opinnäytetyössä sekä kirjaston markkinoinnissa ja viestinnässä.

Osallistumalla luovutat tekstien tekijänoikeudet kirjaston käyttöön.

Lisätietoja:

Tanja Ojakangas
tanja.ojakangas@lahti.fi

Vaikutusketju (impact value chain)

Alkuperäisilmaukset

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetty ilmaus
<p>Kirjaston ansiosta en osta kirjoja.2 N39</p> <p>Kun on vähän rahaa, ni saan elämäni sisältöä kirjoista ja elokuvista. 4 N49</p> <p>Mielestäni on tärkeää, että edes joku julkinen instituutio tarjoaa maksuttomia tapahtumia mutkattomassa ympäristössä, johon on helppo ihan jokaisen tulla. 95 N 25</p> <p>Niin kauan kuin on kirjasto ja kirjaston tietokoneet, en aio hankkia tuota härveliä kotiin ja niin kauan kuin itse pääsen kulkemaan kirjastoon, niin kauan käytä kaupungin palveluita olkoonkin että asunnossani on ilmainen nettiyhteys. 75 N62</p> <p>Ei sellaista määrää olisi ollut vanhemmillani varaa tuolloin ostaa, eikä niille olisi ollut kirjahyllyssä tilaa, joten oli ihanaa kun niitä sai lainata. 72 N53</p> <p>Kirjasto mahdollistaa myös vähemmällä toimeentuleville pääsyn kaikenlaisiin paikkoihin ja on siis tärkeä paikka ja säilyttämisen arvoinen! 91 N 35</p> <p>Kirjasto tarjoaa mm. liikuntavälineitä lainaksi ilmaiseksi kirjastokortilla lainaamalla. Kun rahat ovat tiukilla, on hyvä tietää, kuinka pitää itseltään huolta ilmaisia palveluita hyödyntämällä. 15 N</p>	<p>Ei osta kirjoja.</p> <p>Elämään maksutonta sisältöä.</p> <p>Maksuton julkinen instituutio.</p> <p>Maksuttomat kaupungin palvelut ja laitteet.</p> <p>Ei mahdollisuutta ostaa kaikkea luettavaa.</p> <p>Vähemmällä toimeentulevalle tärkeä paikka.</p> <p>Maksuttomat liikuntavälineet.</p>

<p>Omalla kohdallani ei olisi ollut taloudellisesti mahdollista suorittaa niin pitkälle meneviä tutkimusreittejä, kuin mihin kirjaston tarjoamat sukukirjat ovat nyt minut johdattaneet 16:ata sukupolven lisäksi olen saanut tilaisuuden tutustua muinaissukuihinki, joista minulla ei ole ollut mitään tietoa. 17 N63</p>	<p>Mahdollisuus maksuttomaan sukututkimukseen.</p>
<p>Kun olen opiskellut tai ollut työttömänä, varaa juuri mihinkään harrastuksiin ei ole. Silloin mahdollisuus lukea lehtiä ja kirjoja, sekä lainata cd-levyjä ilmaiseksi on minulle tosi tärkeä. 18 N32</p>	<p>Työttömänä mahdollisuus harrastaa.</p>
<p>Opiskellessa oli mainiota, kun monia kurssikirjoja saattoi lainata kirjastosta. Jos oli nopea, niitä ei ollut pakko ostaa itselle. 18 N 32</p>	<p>Ei ole pakko ostaa kurssikirjoja</p>
<p>Itse, kun en pystynyt rahatilanteeni takia ostamaan oppikirjaa, kävin kirjastossa lainaamassa alueeseen liittyviä kirjoja ja pääsin kokeen läpi. Ilman kirjastoa en olisi saanut kirjoja, enkä olisi edennyt opinnoissani. 116 N17</p>	<p>Ei mahdollista ostaa kurssikirjoja, voi lainata.</p>
<p>Kun talous on tiukalla, kannattaa lainata musiikkia kotona kuunneltavaksi. 10 N53</p>	<p>Tiukka taloudellinen tilanne, silti mahdollisuus musiikkiharrastukseen.</p>
<p>Keskityn koulussa paremmin ja arvosanani ovat parempia. 103 N10</p>	<p>Keskittymiskyvyn paraneminen.</p>
<p>Lukuharrastuksestani oli hyötyä jo oppikoulun alaluokilla, jolloin äidinkielen opettajani koko luokan kuullen usein ylisti aineitani! Se oli yhtä aikaa sekä imartelevaa, joskin vähän hävettikin. Tietysti ainekirjoituksesta saamani numerot lämmitivät mieltä, ja vaikuttivat keskiarvoon. 1 N64</p>	<p>Äidinkielen ja kirjoittamisen kehittyminen lukuharrastuksen myötä.</p>

<p>Olen saanut harjoitustilaa käyttöni aina kun olen sitä tarvinnut ja siitä on ollut suunnaton apu musiikki- ja lauluopintojeni kehittämisessä. 113 M</p>	<p>Mahdollisuus musiikki- ja lauluharrastuksen kehittämiseen.</p>
<p>Oli niin ihanan rauhallinen ja mukava lehtisali, missä sai ihan rauhassa kaikelta hälinältä lukea ja keskittyä. Nautin paljon läksyjen teosta tuolloin. 72 / N53</p>	<p>Rauhallinen paikka läksyjen tekemiseen.</p>
<p>Ala- ja yläkoulussa lukemista pystyi harrastamaan vaivatta, ja koulussakin siitä oli suurta hyötyä: kirjoitustaito nousi, lukunopeus kasvoi ja mielikuvitus rikastui. 62/N19</p>	<p>Kirjoitus- ja lukutaidon kehittyminen, mielikuvituksen rikastuminen.</p>
<p>Koeviikkoihin ja pääsykokeisiin lukemiseen olet hakenut motivaatiota kirjaston tiloissa, joissa opiskelu on ollut aina hyödyllisempää kuin kotona pönttääminen 62/N19</p>	<p>Motivaation hakeminen kokeisiin.</p>
<p>Yhdeksänkymmentäluvulla kävin iltalukiota ja kertosin tietojani reaalikoetta varten kirjastossa. Kirjaston ilmapiirissä jaksoin paremmin keskittyä ja pönttätä tietoja päähäni. 98 N 65</p>	<p>Oppimista tukeva ilmapiiri.</p>
<p>Koululaisena tein- (jouduin kotiolojen takia) tekemään läksyt kirjaston rauhassa. 14 N</p>	<p>Paikka tehdä rauhassa läksyt kotioloista huolimatta.</p>
<p>Lisäksi kurssikirjoja hyllystä etsiessä tein usein hyviä löytöjä, joista oppi paljon hyödyllistä, kun samaan aiheeseen liittyvät teokset on järjestetty vierekkäin samaan hyllyyn. 18 N 32</p>	<p>Lisätiedon löytyminen opintoihin liittyen.</p>
<p>Kirjastossa on myös kiva tehdä läksyjä koska siellä on hiljaista. 55 N 10</p>	<p>Hiljainen paikka läksyjen tekoon.</p>

<p>Olen töissä koulussa, missä kirjasto sijaitsee. Haen joka päivä esim. ruoka-ohjeita / tietoa tuleviin suunnitelmiini... Askarteluohjeita haen säännöllisesti. 25 N37</p>	Kirjastosta aineistoa käytettäväksi työssä.
<p>Minusta tuli henkilö, joka pitää vanhuksille virike-toimintaa Lahden viidessä eri palvelutalossa. Kun sain työkuviot eteen ja haasteen sitä aloitella, mietin, mikä on se tietolähde, josta saan vinkkejä?... Sain silloin paljon apua kirjastosta työhöni. 30 N</p>	Kirjastosta apua työhön liittyvien tehtävien hoitoon.
<p>Kirjastolla on iso vaikutus työhöni; ammattikirjallisuus + lastenkirjat vapaa-aikaan.</p>	Ammattikirjallisuutta kirjastosta.
<p>Todennäköisesti tulevaisuudessa tulee tilanne, jossa joudun työssäni jälleen turvautumaan kirjastopalveluihin. Tällaisia tilanteita saattaa olla työnantajan tarjoama lisäkoulutus ja sen kautta tuleva materiaalityö tai seikkaperäisempi perehtyminen tiettyyn asiaan. 95 N 25</p>	Työnantajan lisäkoulutuksen aiheuttama materiaalityö.
<p>Onnekseni toimin opetus- ja kasvatusalalla, jossa kirjastolla on selkeä merkitys, joten oma kirjastoyhteyteni jatkui myös opiskelusta työhön siirtyessäni. 106 N40</p>	Opetuskäyttöön materiaalia kirjastosta.
<p>Parhaimmillaan oman työpaikkani vieressä oleva lähikirjasto on oman työni edesauttaja, rikastuttaja sekä monipuolistaja. Kirjaston henkilökuntaa voisin pitää kollegoinani, sillä meillä on yhteinen missio. 106 N40</p>	Kirjaston ja koulun yhteinen missio.
<p>Kirjasto on vaikuttanut elämääni siten että se on melkein ainut paikka jossa voi olla ilman vanhempia. 22 N11</p>	Itsenäistyminen. Paikka, jossa olla ilman vanhempia.

<p>Nykyään lapseni viettävät siellä aikaa jos olen myöhässä. Mahtava ja tärkeä paikka! 23 N31</p>	<p>Turvallinen paikka lasten olla.</p>
<p>On kivaa kun voi koulun jälkeen vaan olla oma itsensä. 24 N11</p>	<p>Oma itsensä.</p>
<p>Kun tarvitsee aikaa ja paikkaa jossa kukaan ei kiinnitä liikaa huomiota, jossa on lupa olla oma itsensä. 56 N56</p>	<p>Paikka, jossa voi olla rauhassa oma itsensä.</p>
<p>Siihen aikaan [lapsena] en ollut koskaan yksin. Muistan edelleen valtavan määrän tietoa suosikkihahmoistani, jotka kävelivät kanssani kouluun ja pitivät alati seuraa. 105 N17</p>	<p>Aineisto seurana. Yksinäisyyden ehkäiseminen.</p>
<p>Kirjastossa on mukava ja kiva olla siellä ei pelota olla. 96 N 12</p>	<p>Turvallinen paikka, jossa ei pelota.</p>
<p>Kirjasto vaikuttaa elämääni, koska tänne saa tulla koulun jälkeen, eikä tarvitse mennä yksin kotiin. 49</p>	<p>Paikka johon mennä koulun jälkeen.</p>
<p>Sitten Neea soitti äidille ja ilmoitti että hän oli unohtanut avain ja kukaan ei ollut kotona. Sitten äiti sanoi mene kirjastoon Neea meni kirjastoon... 53 N8</p>	<p>Turvallinen paikka, itsenäistyminen.</p>
<p>Äitini oppi että jos minua ei näkynyt pihassa, olen kirjastossa – sieltä minut useasti haettiin syömään sillä silloin ei ollut kännyköitä. 68/N51</p>	<p>Turvallinen paikka lapsen olla. Päivähoito.</p>
<p>Koko kirjastoilmapiiri siihen liittyvine tarinoineen, seinämaalauksineen, konsertteineen ja karaokeiltoineen on minulle turvallinen paikka olla, ja ennen kaikkea löydän sieltä aina jotakin uutta ja innostavaa. 117 N 17</p>	<p>Turvallinen paikka aineistoinen ja toimintoinen.</p>

<p>Kotona on kiva lukea kirjoja ja katsella elokuvia esimerkiksi ennen nukkumaan menoa ja silloin kun ketään muita kotona. 55 N10</p>	<p>Aineisto ehkäisee yksinäisyyttä.</p>
<p>Kirjasto on minulle miellyttävä paikka, johon voi tulla lukemaan ja rauhoittumaan.117 N20</p>	<p>Rauhoittuminen</p>
<p>Kirjasto on rauhan ja hiljaisuuden paikka, joka tekee sielulle hyvää. 75 N62</p>	<p>Tila rauhoittumiselle</p>
<p>On ihmeellistä istua rauhallisessa nurkkauksessa uusi, avaamaton kirja käsissä ja katsella ulos. Olo on kiireetön ja kotoisa, vaikka lasiseinän takana ihmiset ryntäilevät ja autot viuhtovat.6 M 19</p>	<p>Rauhalliset tilat.</p>
<p>Lukeminen ja kirjoittaminen ovat minulle todella rakkaita harrastuksia ja kirjasto on juuri oikea ilmapiiri niille, se on inspiroiva ja rauhoittava. 78 N22</p>	<p>Kirjaston inspiroiva ja rauhoittava ilmapiiri.</p>
<p>Tulen kuitenkin aina vaalimaan kirjastoa paikkana, joka lapsuudessani ja nuoruudessani toimi pakopaikkana jonne on ollut hyvä palata nyt aikuisena; kuin turvalliseen satamaan elämän myrskyistä ja tyrskyistä. 90 N34</p>	<p>Pakopaikka elämän haasteista.</p>
<p>Kirjasto oli viime syksynä minulle, vauvalleni ja hänen kummilleen hyvin tärkeä kohtaamispaikka. Minä kävin viikoittain soittamassa pianoa musiikkihuoneessa ja koin upeita hetkiä soittaessani, kun taas pieni poikani nautti lastenosaston leikkitienoosta, erityisesti halittavan isosta myyrä-pehmosta, onnellisen kummitädin vahiessa. 9 N 32</p>	<p>Oma aika, lapsiperhearki. Paikka kohdata ihmisiä. Harrastuksen tukeminen.</p>

<p>Siellä pääsee uppoutumaan asioihin samalla unohtaen ulkopuolisen maailman. 75 N62</p>	<p>Ulkopuolisen maailman unohtaminen</p>
<p>Lukeminen, matkustamisen ohella, on avartanut maailmaani merkittävällä tavalla. Tämä on auttanut asioiden laittamisessa tärkeysjärjestykseen elämässäni ja pitkällä tähtäimellä näin esimerkiksi auttanut erityisesti nuorena kärsimäni ahdistuksen lievittämisessä. 90 N34</p>	<p>Maailmankuvan avartuminen. Ahdistuksen lieventyminen.</p>
<p>Kuolemantapausten ohella oma fyysinen (no, myös psyykkinen) terveyteni reistaili monin tavoin. Näin jälkikäteen arvioiden kirjat pitivät minut tuolloin järjissäni. Kun olin sairauslomalla töistä, kävelin useasti viikossa paikalliseen kirjastoon lainaamaan kassitolkulla eri aihepiirejä koskevia kirjoja. Suht säännöllisen ulkoilun ohella uppoutuminen kirjoihin etäännytti minut murheistani ja vaivoistani. 121 N 61</p>	<p>Syy lähteä ulos. Etäännyminen omista huolista.</p>
<p>Ilman kirjoja (3/4 kirjastosta lainattuja) en näistä hektisistä viime kuukausista olis selvinnyt hengissä (organisaatiomuutos). Lukutahti on ollut 2-3 kirjaa viikossa, joskus enemmänkin ahdistuksesta riippuen – toisaalta rauhoittava lääkitys on jäänyt vähemmälle. 121 N61</p>	<p>Kirjojen tuoma lohtu ja etäännyminen arjesta.</p>
<p>Kirjasto on paikka, jonne pakenen sen suojaan, kun oma elämä on liian stressaavaa tai rankkaa. 116 N17</p>	<p>Pako stressistä.</p>
<p>Yhteisenä rauhoittavana iltahetkenä saattaa toimia lasten elokuvan katsominen. Elokuvahetken aikana nauretaan yhdessä ja pötkötetään sohvalla vieretysten. 15 N</p>	<p>Hyvinvointi. Perheen yhteinen aika.</p>

<p>Kirjastossa käynti on yleensä piristävää, ja siellä on useimmiten rauhallista, hiljaista ja mukavaa. 18 N32</p>	<p>Kirjastossa käynti piristää.</p>
<p>Ilman kirjastoa olisin varmaan masentunut. Ilman sitä ei olisi useinkaan syytä lähteä ulos, kun kauppoissa tai kahviloissa ei ole varaa käydä. 18 N32</p>	<p>Syy lähteä ulos. Masennuksen ehkäiseminen. Päivärytmi</p>
<p>Tuntuu, että itsekin uusiutuu ja virkistyy, kun lehdistä lukee ihmiskohtaloista, terveydestä, pukeutumisesta. 69 N70</p>	<p>Virkistyminen.</p>
<p>Kirjaston rauhallisuus, kaunis sisustus ja värikyky mahdollistavat siellä viihtyvyyden, ja uppoutumisen unelmiin ja tietoon, häivyttäen omat huolet ja kehon rempat! 69 N70</p>	<p>Aineistoihin uppoutuminen. Pako arjesta</p>
<p>Kirjastossa pystyi myös unohtamaan muun maailman ja pohtimaan hiljaisuudessa uusia sekä joskus raskaitakin elämään liittyviä asioita kirjojen parissa. 64/ N55</p>	<p>Muun maailman unohtaminen. Pako arjesta</p>
<p>Kirjasto on tottakai myös hyvä paikka opiskelulle, mutta itse liitän paikan mielessäni arjesta pakenemiseen pikemminkin kuin siihen takertumiseen. 117 N17</p>	<p>Paikka opiskelulle. Pako arjesta</p>
<p>Kirjastot ovat ottaneet uupuneen kulkijan kainaloonsa ja lukusalin hiljaisuudessa rauhoittunut mieli on saanut sielulle virkistykseen; sielu on saanut vapauden lentää mielikuvituksen maailmaan. 17 N63</p>	<p>Rauhoittuminen. Pako arjesta.</p>

<p>Nyt ole ollut työttömänä reilun vuoden ajan. Se on ollut kova pala minulle: korkeasti koulutetulle, kielitaitoiselle ja monia asioita osaavale täpäkälle ja meneväiselle kolmeneloselle. Kirjat ovat tarjonneet minulle toisaalta pakopaikan, toisaalta mahdollisuuden jumpata aivojani ja pitää itseni ajan hermoilla. 90 N34</p>	<p>Pako arjesta, mahdollisuus pitää itsensä ajan tasalla.</p>
<p>Kaipaam rauhaa, kun arki pienen lapsen kanssa alkaa tuntua huminana päässä. Täällä voin olla ja rentoutua. 74 N30</p>	<p>Pikkulapsiarki. Paikka rentoutua.</p>
<p>Musiikkiosaston pienihuone tuo apua pianonkaipuuseen. Soittelen omaksi ilokseni. 74 N 30</p>	<p>Pianonsoittopaikka. Mahdollisuus harrastaa.</p>
<p>Täällä haen kavereita, ja silloin kun on huono sää, ja silloin kun on tylsää tulen tänne. 26 M12</p>	<p>Kavereiden seura.</p>
<p>Siellä näkee tuttujakin usein. 75 N62</p>	<p>Tuttujen tapaaminen.</p>
<p>Ilman kirjastoa olisin ehkäpä syrjäytynyt; en oikeastaan osaa edes kuvitella minkälaista päivittäisen elämäni olisi ilman kirjastoa. 90 N34</p>	<p>Syrjäytymisen ehkäiseminen. Sosiaaliset kontaktit. Päivärytmi.</p>
<p>Kirjasto on kuin toinen koti, jossa on mukava viettää aikaa ja tunnen monia kirjaston henkilökunnasta. 120 N14</p>	<p>Tuttu henkilökunta. Ajanviettopaikka. Sosiaaliset kontaktit</p>
<p>Kirjastossa on myös paljon ohjelmaa, johon voi osallistua. Elokuvan katsominen porukalla on hyvää vastapainoa yksin vietetylle illalle. 15 N</p>	<p>Kirjaston tapahtumiin osallistuminen. Yksinäisyyden ehkäiseminen.</p>
<p>Ainoa paikka jonne nykyään menen kotoa ilman suunnitelmia päivälle on kirjasto. 120 N 14</p>	<p>Spontaani pistäytymispaikka. Sosiaaliset kontaktit</p>

<p>Kirjasto on muuttanu mun elämää siten että en ole tehny mitää tyhmyyksiä tai esim ollu ilkee kel-lekää. 21 N 12</p>	<p>Muutos käyttäytymisessä.</p>
<p>Kirjastossa on hyvä olla kaverien kanssa vaan hengailen. Kirjastossa rauhallista ja mukavaa. Kirjasto on hyvä paikka lukea mitä haluaa ja voi olla miten haluaa kunhan ei kiroile tai huuda. 24 N11</p>	<p>Paikka olla kavereiden kanssa. Omana itsenä oleminen. Käytöstavat.</p>
<p>Sinne aina askeleeni palaa ja tuleeahan lähdettyä ulos. 73 N62</p>	<p>Syy lähteä ulos.</p>
<p>Kirjasto on vaikuttanut minun elämässäni paljon, koska täällä on kiva olla, saa hyvin apua ja jos jotain haukutaan kiusaaja joutuu pois. 96 N 12</p>	<p>Turvallinen paikka, jossa ei kiusata.</p>
<p>Sosiaalista kanssakäymistä olen jo oppinut lapsena kirjastossa. 68/N51</p>	<p>Sosiaalisten taitojen kehittyminen. Käyttäytymisen</p>
<p>Liipolan kirjastossa oli tuolloin 70 luvulla (kirjastonhoitajan nimi poistettu). Hän teki meihin lapsiin kunnan vaikutuksen olemalla ystävällinen, mutta tilanteen vaatiessa myös tiukka. 68/N51</p>	<p>Kasvatuksellinen vaikutus.</p>
<p>Sinne vein lapseni, kun halusin antaa virikkeitä ja siellä lapseni käyttäytyivät hyvin, kerrankin.56 N 56</p>	<p>Paikka, jossa osataan käyttäytyä. Kasvatus</p>
<p>Uskon, että ajan viettäminen kirjastossa opetti myös käyttäytymään kodin ulkopuolella vieraiden ihmisten kanssa. 106 N40</p>	<p>Oppii käyttäytymään kodin ulkopuolella.</p>
<p>Kirjastossa olin siis "isossa maailmassa", jossa minä vain huolehdin itse itsestäni. 106 N40</p>	<p>Itsenäistyminen.</p>

<p>Kirjasto monipuolistaa omaa ajattelumaailmaa mahdollistamalla sellaisen lehden/kirjan lukemisen jota ei tulisi ostaneeksi ja johon ei muuten edes tutustuisi. 60 M 38</p>	<p>Ajatusmaailman monipuolistuminen.</p>
<p>En ikinä olisi oppinut yhtä paljon maailmasta jos kaikki kuluttamani media olisi tullut koulusta tai kotoa.117 /N17</p>	<p>Maailmankuvan laajentaminen</p>
<p>Lahden kirjaston avulla pysyn paremmin perillä Suomen ja maailman tapahtumista, lehtivalikoima on tosi hyvä 18 N 32</p>	<p>Maailman tapahtumien seuraaminen.</p>
<p>Tärkeää ihmisen maailmankuvan muodostumisessa ja tiedonhankinnassa. 79 M 64</p>	<p>Maailmankuvan muodostuminen.</p>
<p>Jos kuljen kaupungilla enkä tiedä mihin mennä, menen kirjastoon. 6 M19</p>	<p>Ajanviettopaikka.</p>
<p>Tulen kirjastoon kun halua rentoutua, inspiroitua tai löytää tietoa. 74 N25</p>	<p>Paikka rentoutumisella ja tiedonhauille.</p>
<p>Kirjastot ovat otollisia tiloja myös luovalle työlle ja innovoinnille.</p>	<p>Tilaa luovalle työlle.</p>
<p>Tulen tänne aina koeviikolla. Ostan Lidlistä aina pasteijan ja Skyr-jugurtin ja tulen tänne n. 3 h ajaksi. Se on minun oma hetkeni. Opiskelen ja nautin. 7 N17</p>	<p>Rauhallista tilaa opiskelulle.</p>
<p>Olen ollut työtön, joten minulla ei varsinaisesti ole päivärytmiä. Olen kuitenkin huomannut, että kirjastossa vierailu tuo päiviin lisää sisältöä ja jopa jonkinlaista rytmiä. 78 N 22</p>	<p>Päivärytmin muodostuminen</p>

<p>Lapsuuden pakonomainen lukeminen antoi minulle eväät kehittyä kirjoittajana, ja nyt saan nauttia kirjoittamisen rajattomista mahdollisuuksista ja kiinnostavista haasteista päivittäin. 105 N17</p>	<p>Taitojen kehittyminen.</p>
<p>Kirjastoon mennessäni koen aina tulevani hyvään paikkaan. Siellä on mahdollisuuksia tarjolla edelleen uuden oppimiseen monin tavoin. 64/ N55</p>	<p>Paikka uuden oppimiselle.</p>
<p>Television ohjelmatarjonnan sijaan meillä katsotaan lasten elokuvia ja sarjoja, joita lainaamme kirjastosta. Näin ollen voi varmistaa, että ohjelma on lapsen silmille sopivaa. 15 N</p>	<p>Kirjaston tarjonta helpottaa kasvatustehtävässä.</p>
<p>Viikottaisesta kokoontumisesta on tullut tärkeä, tuntuu kuin tulisi jonnekin etäolohuoneeseensa. Henkilökunta tuntuu turvalliselta porukalta, vähän niin kuin olisi adoptoinut perheenjäseniä itselleen lisää. 56 N56</p>	<p>Sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen, tuttu henkilökunta.</p>
<p>Ja puhumattakaan treffeistä! Olen joskus miettinyt, mihin kutsuisin treffaamani ihmisen – ja ensimmäisenä tulee mieleen kirjaston kahvila. Näin on tapahtunut pari kertaakin! 56 N56</p>	<p>Uusien ihmisten tapaaminen.</p>
<p>Illalla myös nukahtaa paremmin jos on lukenut hyvää kirjaa, kuin että olisi räplännyt puhelinta. 118 N13</p>	<p>Kirjat rentoutumisvälineenä</p>
<p>Käymme usein leikkimässä kirjaston leikkihuoneessa ja lainaamme kirjoja paljon. Lisäksi olemme saaneet kirjastosta uusia tuttavuuksia. 5 N26</p>	<p>Kirjasto yhteisenä tilana. Uusien ihmisten tapaaminen.</p>

<p>Tulevaisuudessa uskon että tulen käyttämään vielä enemmän kirjaston tarjontaa koska valmistun lähihoitajaksi ja erikoistun lapsiin & nuoriin. Kirjastosta saa hyvää matskua lainattua. 5 N26</p>	<p>Kirjasto työn tukena.</p>
<p>En ole kummemmin ollut syrjäänvetäytyvä mutta kiusaamisen takia siihen oli opeteltava. Ennen teatteriharrastusta pääkirjasto oli käytännössä toinen olohuone, sillä ei ysäriaikaan kovin kummoisia harrastusmahdollisuuksia ollut perauksen (mutta pärjäävän) perheen lapsille. 12 M36</p>	<p>Paikka olla oma itsensä. Maksuton tila viettää aikaa.</p>
<p>Käyn kirjastossa kerran viikossa: lue lehtiä lainaan mielenkiintoista luettavaa ja katselen ihmisiä. 10 N53</p>	<p>Julkinen tila olla ihmisten seurassa.</p>
<p>Ilo tulla kirjaston jännittävään maailmaan. Levähtämään, harjoittelemaan uusia asioita omasta itsestään saamaan itsetunnolle tervettä nostetta. 13 M57</p>	<p>Taitojen ja itsetunnon kehittyminen.</p>
<p>Kirjastot ovat otollisia tiloja myös luovalle työlle ja innovoinnille 6 M 19</p>	<p>Tila luovalle työlle.</p>

Alaluokat

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
<p>Ei osta kirjoja.</p> <p>Ei mahdollisuutta ostaa kaikkea luettavaa.</p> <p>Vähemmällä toimeentulevalle tärkeä paikka.</p> <p>Työttömänä mahdollisuus harrastaa.</p> <p>Ei mahdollista ostaa kurssikirjoja, voi lainata.</p> <p>Tiukka taloudellinen tilanne, silti mahdollisuus musiikkiharrastukseen.</p>	<p>Heikko taloudellinen tilanne</p>
<p>Elämään maksutonta sisältöä.</p> <p>Maksuton julkinen instituutio.</p> <p>Maksuttomat kaupungin palvelut ja laitteet.</p> <p>Maksuttomat liikuntavälineet.</p> <p>Mahdollisuus maksuttomaan sukututkimukseen.</p> <p>Ei ole pakko ostaa kurssikirjoja</p> <p>Maksuton tila viettää aikaa.</p>	<p>Maksuttomat palvelut, sisällöt ja laitteet.</p>
<p>Keskittymiskyvyn paraneminen.</p> <p>Rauhallinen paikka läksyjen tekemiseen.</p>	<p>Keskittyminen opiskeluun</p>

<p>Motivaation hakeminen kokeisiin.</p> <p>Paikka tehdä rauhassa läksyt kotioloista huolimatta.</p> <p>Hiljainen paikka läksyjen tekoon.</p> <p>Rauhallista tilaa opiskelulle.</p> <p>Paikka opiskelulle.</p> <p>Äidinkielen ja kirjoittamisen kehittyminen lukuharrastuksen myötä.</p> <p>Mahdollisuus musiikki- ja lauluharrastuksen kehittämiseen.</p> <p>Kirjoitus- ja lukutaidon kehittyminen, mielikuvituksen rikastuminen.</p> <p>Oppimista tukeva ilmapiiri.</p> <p>Lisätiedon löytyminen opintoihin liittyen.</p> <p>Kirjastosta aineistoa käytettäväksi työssä.</p> <p>Kirjastosta apua työhön liittyvien tehtävien hoitoon.</p> <p>Ammattikirjallisuutta kirjastosta.</p> <p>Työnantajan lisäkoulutuksen aiheuttama materiaaliarve.</p> <p>Opetuskäyttöön materiaalia kirjastosta.</p>	<p>Opintomenestyksen paraneminen</p> <p>Kirjaston aineisto työn tukena</p>
---	--

Kirjaston ja koulun yhteinen missio.	Kirjasto työtilana
Tila luovalle työlle	
Kirjasto työn tukena.	
Paikka, jossa olla ilman vanhempia.	Paikka itsenäistymiselle
Turvallinen paikka, itsenäistyminen.	
Oppii käyttäytymään kodin ulkopuolella.	
Oma itsensä.	Omana itsenä oleminen
Paikka, jossa voi olla rauhassa oma itsensä.	
Aineisto seurana. Yksinäisyyden ehkäiseminen.	Seuraa ja sosiaalisia kontakteja
Paikka kohdata ihmisiä.	
Kirjasto yhteisenä tilana. Uusien ihmisten tapaaminen.	
Sosiaalisten suhteiden ylläpitäminen, tuttu henkilökunta.	
Uusien ihmisten tapaaminen.	
Julkinen tila olla ihmisten seurassa.	
Aineisto ehkäisee yksinäisyyttä.	
Kavereiden seura.	
Tuttujen tapaaminen.	

Syrjäytymisen ehkäiseminen. Sosiaaliset kontaktit.	
Tuttu henkilökunta.	
Kirjaston tapahtumiin osallistuminen. Yksinäisyyden ehkäiseminen.	
Spontaani pistäytymispaikka.	
Paikka olla kavereiden kanssa.	
Sosiaalisten taitojen kehittyminen.	
Paikka johon mennä koulun jälkeen.	Turvallinen tila kodin ja koulun ulkopuolella
Turvallinen paikka lapsen olla. Päivähoito.	
Turvallinen paikka aineistoinen ja toimintoinen.	
Turvallinen paikka, jossa ei pelota.	
Turvallinen paikka, jossa ei kiusata.	
Rauhoittuminen	Paikka rauhoittumiselle
Tila rauhoittumiselle	
Rauhalliset tilat.	
Kirjaston inspiroiva ja rauhoittava ilmapiiri.	
Kirjat rentoutumisvälineenä	Rentoutuminen
Paikka rentoutumisella ja tiedonhauille.	

Paikka rentoutua.	
Pakopaikka elämän haasteista.	Pako arjen haasteista
Pako arjesta	
Ulkopuolisen maailman unohtaminen	
Pako stressistä.	
Oma aika, lapsiperhearki	
Pikkulapsiarki.	
Kirjojen tuoma lohtu ja etäännyminen arjesta.	Aineisto etäännyttää huolista
Aineistoihin uppoutuminen.	
Etäännyminen omista huolista.	
Maailmankuvan avartuminen. Ahdistuksen lieventyminen.	Maailmankuvan avartuminen
Ajatusmaailman monipuolistuminen.	
Maailmankuvan laajentaminen	
Maailmankuvan muodostuminen.	
Maailman tapahtumien seuraaminen.	Pysyminen ajan tasalla
Mahdollisuus pitää itsensä ajan tasalla.	
Kasvatuksellinen vaikutus.	Tukena kasvatuksessa.
Paikka, jossa osataan käyttäytyä.	

<p>Muutos käyttäytymisessä.</p> <p>Kirjaston tarjonta helpottaa kasvatustehtävässä.</p> <p>Perheen yhteinen aika.</p> <p>Syy lähteä ulos.</p> <p>Päivärytmin muodostuminen</p> <p>Ajanviettopaikka.</p> <p>Kirjastossa käynti piristää.</p> <p>Virkistyminen.</p> <p>Masennuksen ehkäiseminen.</p> <p>Pianonsoittopaikka. Mahdollisuus harrastaa.</p> <p>Paikka uuden oppimiselle.</p> <p>Taitojen ja itsetunnon kehittyminen.</p> <p>Harrastuksen tukeminen.</p>	<p>Syy lähteä ulos</p> <p>Kirjastokäynti virkistää</p> <p>Taitojen ja harrastusten tukeminen</p>
---	--

Yläluokat ja pääluokat

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
Paikka rauhoittumiselle Rentoutuminen	Rauhallinen tila /Mahdollisuus rauhoittumiseen	Henkinen hyvinvointi
Pakopaikka arjen haasteista Aineisto etäännyttää huolista Kirjastokäynti virkistää	Etäänntyminen arjen haasteista	
Omana itsenä oleminen Seuraa ja sosiaalisia kontakteja Syy lähteä ulos	Sosiaaliset kontaktit	

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
Keskittyminen opiskeluun Opintomenestyksen paraneminen	Tukena opiskelussa	Menestyminen työssä, opinnoissa ja harrastuksissa
Kirjaston aineisto työn tukena Taitojen ja harrastusten tukeminen	Tukena työssä ja harrastuksissa	

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
Paikka itsenäistymiselle Tukena kasvatuksessa Turvallinen tila kodin ja koulun ulkopuolella Omana itsenä oleminen	Tukena kasvatuksessa	Kasvatus ja henkinen kasvu
Maailmankuvan avartuminen Pysyminen ajan tasalla	Ajatusmaailman laajentuminen	
Heikko taloudellinen tilanne Maksuttomat palvelut, sisällöt ja laitteet.	Maksuton palvelu on tasapuo- linen	